

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Českého jazyka a literatury

Studijní program: 2. stupeň

Kombinace: Český jazyk – dějepis

HUMOR V HODINÁCH ČJL

HUMOUR IN THE LESSONS OF CZECH LANGUAGE AND
LITERATURE

HUMOR IN DEN UNTERRICHTSSTUNDEN DER TSCHECHISCHEN
SPRACHE UND LITERATUR

Diplomová práce: 04–FP–KČL– 020

Autor:

Petra Hušková

Podpis:

Adresa:

Dukelská 428

544 01, Dvůr Králové nad Labem

Vedoucí práce: Mgr. Jarmila Sulovská

Konzultant: Mgr. Jarmila Sulovská

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	grafů	pramenů	příloh
111	18 616	38	2	10	49	7

V Liberci dne: 7. 5. 2006

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Ve Dvoře Králové nad Labem

Petra Hušková

dne: 7. 5. 2006

Prohlášení k využívání výsledků DP:

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé diplomové práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé diplomové práce (prodej, zapůjčení, kopírování, apod.).

Jsem si vědoma toho, že: užít své diplomové práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše). Diplomová práce je majetkem školy, s diplomovou prací nelze bez svolení školy disponovat.

Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu diplomovou práci vyžádat v Univerzitní knihovně Technické univerzity v Liberci, kde bude uložena.

Autor:

Petra HUŠKOVÁ

Podpis:

Adresa:

Dukelská 428

544 01 Dvůr Králové nad Labem

Datum:

7. 5. 2006

Poděkování:

Děkuji všem, kteří mi pomohli tuto práci dokončit, zejména Mgr. Jarmile Sulovské, za její praktické rady, obětavost a věnovaný volný čas. Dále svému příteli a celé své rodině za jejich pochopení, povzbuzení a velkou podporu. Vyučujícím základních škol za jejich ochotu při distribuci dotazníků.

Humor v hodinách českého jazyka a literatury

Petra Hušková

DP-2004

Vedoucí DP: Mgr. Jarmila Sulovská

Resumé

Diplomová práce se zabývá humorem a jeho využitím v hodinách ČJL (českého jazyka a literatury). První část vymezuje užívanou terminologii, zabývá se otázkou, zda humor prospívá efektivnosti vyučovacích hodin, ale i samotným žákům. Další část se věnuje výsledkům dotazníků. Ty jsou zaměřeny na výzkum vztahu žáků druhého stupně ZŠ (základních škol) k humoru. Závěrečná kapitola obsahuje konkrétní návrhy na využití humorných ukázek různého druhu při výuce ČJL. Součástí DP (diplomové práce) je také CD s písněmi, které jsou určeny jako doplňující materiál k přípravám.

Humour in the Lessons of Czech Language and Literature

Summary

The diploma thesis concerns humor and its utilization in the lessons of Czech language and literature. The first part of the thesis defines the used terminology and debates the question whether humor increases the effectivity of education and beneficiates also the pupils themselves. The second part is devoted to the results of questionnaire survey concerning the relation of pupils of the second grade of the elementary school to humor. The closing chapter suggests specific applications of humorous extracts of various kind in Czech lessons. An integral part of the diploma thesis is a CD with songs to be used as a supplementary material for preparation of lessons.

Humor in den Unterrichtsstunden der tschechischen Sprache und Literatur

Zusammenfassung

Die Diplomarbeit befasst sich mit Humor und dessen Auswertung in den Unterrichtsstunden. Der erste Teil legt die benutzte Terminologie fest, stellt die Frage, ob Humor zur Effektivität der Unterrichtsstunden und zugleich zur Unterhaltung der Schüler beiträgt. Der folgende Teil ist den Ergebnissen der Umfrage gewidmet, die auf die Forschung der Beziehung zu Humor bei den Schülern der zweiten Stufe der Grundschule orientiert wurde. Das Schlusskapitel beinhaltet konkrete Vorschläge zur Ausnützung von humorvollen Leseproben verschiedener Art bei dem Unterricht der tschechischen Sprache und Literatur. Ein Bestandteil der Diplomarbeit ist auch eine CD mit Liedern, die als Ergänzungsmaterial zu den Lehrvorbereitungen bestimmt sind.

OBSAH:

1. ÚVOD	9
2. TERMINOLOGIE – HUMOR	11
2.1 HISTORIE HUMORU	12
2.2 TVORBA AUTORŮ PRO DĚTI A MLÁDEŽ.....	15
2.3 O HUMORU PODLE KARLA ČAPKA.....	18
2.4 FUNKCE HUMORU VE VÝUCE.....	19
2.5 HUMOR JAKO PODPORA TVOŘIVOSTI VE ŠKOLE	22
2.6 PRINCIPY UTVÁŘENÍ TVOŘIVÉHO KLIMA VE ŠKOLE	24
3. DOTAZNÍKY	26
3.1 PRŮZKUM.....	26
3.2 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ, GRAFY.....	26
3.2.1 Oblíbenost humoru	27
3.2.2 Zdroje humoru	28
3.2.3 Humor ve škole.....	29
3.2.4 Školní předměty a humor.....	29
3.2.5 Humor v českém jazyce a literatuře.....	30
3.2.6 Předměty bez humoru	31
3.2.7 Množství humoru ve škole.....	32
3.2.8 Zvýšení zastoupení humoru ve škole.....	33
3.3 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU	35
4. PRÁCE S HUMOREM V HODINÁCH ČJL	36
4.1 VHODNÝ VÝBĚR HUMORNÝCH TEXTŮ	36
4.2 JAK S HUMORNÝMI UKÁZKAMI PRACOVAT	37
4.3 PRACOVNÍ LISTY.....	37
4.3.1 Návrhy konkrétních hodin – metodický komentář, pracovní listy, reflexe na odučenou hodinu	38
4.3.2 6. ročník	40
4.3.3 7. ročník	52
4.3.4 8. ročník	67
4.3.5 9. ročník	84

5. ZÁVĚR	100
Přílohy.....	101
Odborná literatura	106
Seznam pramenů.....	107
Doporučená literatura	108
Internetové adresy.....	109
Hudební nosiče	110
Použité zkratky	111

1. ÚVOD

Na výchovu dětí mají rodiče stále méně času, a tak si děti musí zábavu většinou obstarat samy. Proto se jich stále více oddává zábavám, které nejsou příliš užitečné, například intenzivnímu sledování nevhodných televizních programů, hraní počítačových her nebo komunikování přes chat. Bohužel četba většinou zůstává na okraji zájmů dětí, což je nepochybně škoda a zároveň také chyba, kterou musíme napravit.

Děti by si měly k literatuře v průběhu svého vývoje vybudovat vztah. Ač si to mnozí neuvědomují, četba má v životě člověka velmi důležitou roli. Otvírá čtenářům nové možnosti, rozvíjí v nich fantazii, a hlavně je učí přemýšlet. Dítě si snadněji formuje své názory, učí se vyjadřovat a snadněji se pak orientuje v životě.

Tento vztah by měli rodiče rozvíjet ve svých dětech již od útlého věku. Měli by jim číst nebo vypravovat známé pohádky, básničky, říkadla. Pokud tato činnost doma chybí, měla by ji zastoupit škola, a to dokonce již mateřská. Ideálním řešením je syntéza obou faktorů. Tuto skutečnost řada rodičů podceňuje.

Ve škole jsou děti k literární výchově vedeny již na prvním stupni. Mnoho příležitostí ke čtení nabízejí i další předměty, v nichž se pracuje s učebnicemi a encyklopediemi. Učitel by měl být tím, kdo žáky motivuje k četbě. Seznámit žáka s literaturou odpovídající jeho věku a vypěstovat v něm lásku ke knihám. Postupem doby se začalo objevovat více možností, jakým způsobem si je učitel může získat, aby je hodiny českého jazyka bavily. Na trhu se vyskytuje stále větší a lepší výběr pomůcek a materiálů a záleží jen na učiteli, zda je využije, či nikoli. Samozřejmě nelze zapomenout na nepříznivou situaci ve školství, tou je otázka financí. Ne každá škola si může nové vybavení dovolit.

Další velkou výhodou je i využití nově vytvářeného Rámcově vzdělávacího programu. Ten vyučujícím nabízí uspořádat si učivo podle jejich uvážení a umožňuje nové způsoby vyučování českému jazyku. Dovoluje propojit mluvnici, literaturu i sloh, různě tyto složky kombinovat a vytvářet tak netradiční hodiny, které jsou však efektivnější. Díky využití méně obvyklých forem a

prostředků by výuka měla být přitažlivější i pro žáky. To, jak učinit hodiny literární výchovy pro žáky přitažlivější, je cílem této diplomové práce, jež může posloužit jako pomůcka učitelům českého jazyka, kteří chtějí svým žákům zpestřit výuku českého jazyka a také je získat pro čtení nejen prózy, ale i poezie. Ta zůstává bohužel neprávem v pozadí zájmu jak dětí, tak i učitelů. Snahou této práce je přispět k tomu, aby se tato neradostná situace změnila. Učitelé si obvykle nevědí rady, jak s básněmi při vyučování pracovat. Proto je do této práce zařazeno několik básní i s náměty, jak s nimi zacházet.

Hlavním cílem této práce je seznámit učitele a jejich prostřednictvím také žáky s různými literárními žánry, mluvnickými problémy a slohovými útvary jinou, zábavnější formou, a to s využitím literatury, ve které se objevují prvky humoru.

První část práce se věnuje tématu **humor** z mnoha hledisek a aspektů. Ve druhé části je zpracován dotazník, který zjišťoval, jaký mají vztah žáci k humoru, zda ho vyhledávají a zda se s ním setkávají i ve škole. Poslední část obsahuje konkrétní přípravy na vyučování v hodinách českého jazyka a literatury netradiční formou. Při tvorbě pracovních listů bylo vycházeno z osnov pro 2. stupeň základní školy, byl brán ohled i na vzdělávací cíle stanovené MŠMT ČR. Jsou respektovány i výchovné cíle, které korespondují s tematikou básní a textů. Je brán ohled i na věk dětí.

2. TERMINOLOGIE – HUMOR

Pod tímto slovem lze objevit více významů. Proto bylo nahlédnuto do odborných příruček a pro ilustraci vyhledáno, co toto slovo znamená. Záměrně byly vybrány různé odborné příručky vydané v časovém rozpětí.

- 1) Dobrá duševní nálada se sklonem k žertování, veselý rozmar, radostný vztah k životu; schopnost překonat životní potíže radostnou duševní pohodou.
- 2) Žertování, vyvolávání dobré nálady u druhých lidí.
- 3) Lékařsky – tělní tekutina, mok.¹

Jedna z forem komična; typické je úsměvné, chápající a laskavé hodnocení směšných jevů, osob a věcí. Humor jako umělecká realizace směšného se nejmó výrazněji rozvíjel v komedii, humoresce, humoristickém románu. Odlišuje se od satiry, ironie, parodie, sarkasmu (které vyjadřují odmítavý postoj k zobrazovaným jevům) tím, že je výrazně emocionální formou úsměvného vztahu ke skutečnosti, v níž vedle „smíchu“ je nevyhnutelně přítomen i „pláč“; slučování komična s určitými vážnými prvky tragična se projevuje v individuálním zabarvení humoru. Původní latinské slovo *humores* znamenalo šťávy v lidském těle, které určují individuální temperament (sangvinický, cholerický, flegmatický a melancholický); z toho se v renesančním dramatu vyvinula humorální teorie, podle níž mají postavy jednat ve shodě se svými převládající „humory“, tedy temperamentem.

Termín humor v dnešním významu od 18. století.²

¹ Rejman, L.: Slovník cizích slov. SPN, Praha 1966.

² Velký slovník naučný. Encyklopedie Diderot a/l, Praha 1999.

2.1 HISTORIE HUMORU

Humor se v literatuře objevuje již několik tisíc let. Bohužel je stále opomíjen a považován za okrajovou záležitost, ač si to nezaslouží. Humor má v literatuře velice důležitou roli a protože s mým tématem diplomové práce úzce souvisí, budu se mu věnovat.

Jak bylo již uvedeno, humor je využíván velice dlouho. Měli bychom se domnívat, že již ve starověku, například v Egyptě nebo Sýrii, se obyvatelé humorem bavili. Bohužel pro nás žádné písemné prameny tohoto typu nebyly nalezeny. Písmo bylo využíváno pouze při zápisech údajů týkajících se úředních záležitostí a navíc tyto funkce měli v rukou kněží. Za oficiálně nejstarší anekdotu na světě je považována vtipná příhoda, které je více než dva tisíce šest set let. Vypráví o Thaletovi z Miletu.³

Velice oblíbený byl humor v Řecku. Řekové se rádi bavili při různých oslavách a slavnostech, při nichž byla uvolněná nálada, a tak se tu humor mohl rychle rozvíjet. Vyvíjely se také různé divadelní hry, například komedie, satiry nebo frašky, při kterých humor nesměl chybět. Velice známé a oblíbené jsou komedie **Aristofanovy**.

Nejinak tomu bylo i v Římě. Náměty mnoha divadelních her převzali od Řeků, které si přizpůsobovali své představě. Římané dali světu první satirický, humoristický román. Odborníci považují za jeho původce **Gaia Petronia**.⁴

Období středověku nebylo příliš humoru a volné zábavě nakloněno. Ba naopak, upřednostňovalo názor, že lidé musí žít zbožně, bez světských radostí, aby si za to mohli užívat až po smrti v nebi. Záblesky uvolněné zábavy se objevily v dílech potulných rytířů – truverů a trubadúrů. Objevila se však i fraška, která byla oblíbená nejvíce ve Francii a Itálii.

³ Hrych, E.: Dějiny světového humoru. Marsyas, Brno 1994, s. 9.

⁴ Tamtéž, s. 12.

Území Čech toto téma příliš nezasáhlo. V této době uměli psát většinou pouze církevní hodnostáři a ti se humorem nezabývali. Výjimkou je **Mikuláš Dačický z Heslova**.

Renesance naopak zábavou žila. Jedním z nejvýznamnějších autorů komedií byl anglický spisovatel **William Shakespeare**. Jeho komedie baví čtenáře i dnes. Za zmínku stojí například *Sen noci svatojánské* nebo *Komedie plná omylů*. Dále také španělský autor **Miguel de Cervantes Y Saavedra** se svým dílem *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*.

Nesmíme zapomenout ani na vzdálenější země Dalekého i Bližšího východu. Musíme zmínit Čínu, Indii, Persii nebo Turecko. I tam se autoři věnovali humoru. Za zmínku stojí např. arabské pohádky a povídky *Tisíc a jedna noc*, které jsou populární i dnes.

Vracíme se opět do Evropy, kde vládne klasicismus. Nejvíce se projevuje v zemi, kde vznikl, tedy ve Francii. Nejvýznamnějším představitelem tohoto stylu je Jean Baptist známý jako **Molière**. Jeho komedie, které se vysmívají negativním lidským vlastnostem a podávají obraz soudobé společnosti, jsou hrány i dnes a mají velký úspěch. Jeho nejznámější komedií je *Tartuffe*, *Lakomec* nebo *Zdravý nemocný*. Toto období je plné satir, epigramů a parodií.

V Čechách se humor a komedie objevují v době druhé fáze národního obrození. Autoři **Václav Kliment Klicpera** a **Josef Kajetán Tyl** veselohrám, komediím a fraškám věnují velkou pozornost. Klicpera napsal několik frašek, například *Rohovín Čtverrohý*, *Divotvorný hrnec*. Ty měly úspěch za jeho života a mají dodnes. Nachází se v nich totiž dobře charakterizované postavy, vtip a přesvědčivě zachycené prostředí.

J. K. Tyl se proslavil rovněž svými veselohrami, které jsou hrány i v dnešní době. Musíme se zmínit o *Strakonickém dudákovi*, *Pražském flamendrovi* nebo *Jiřkově vidění*.

V této době se píše též epigramy a satiry, které reagovaly na poměry v zemi a společnost. Této tematice se věnoval **Karel Havlíček Borovský**.

Ve dvacátém století vzniká celá řada literárních směrů, která se věnovala humoru, například avantgarda.

V Čechách bylo spisovatelů věnujících se humoru mnoho. Jmenujme alespoň **Jaroslava Haška** a jeho díla, v čele se s postavou Švejka, dále **Josefa a Karla Čapkovy**, **Eduarda Basse**, **Karla Poláčka**, **Josefa Ladu**. Mladší autory jako **Jiřího Voskovce** a **Jana Wericha**, **Jiřího Šlitra** a **Jiřího Suchého**, **Jiřího Grossmanna** a **Miloslava Šimka**, představitele divadla Semafor.

Toto téma je velice obsáhlé a mohlo by být použito pro jinou diplomovou práci. Proto byla tato kapitola velice zestručněna a má sloužit pouze jako přehled.

Autorům využívajícím humor ve svých dílech se věnuje následující kapitola.

2.2 TVORBA AUTORŮ PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Autorů, kteří se věnují tvorbě pro děti a mládež, je velké množství. Vypisovat jejich seznam by přesáhl rámec mé DP, ač by to bylo velice užitečné a zajímavé. Je však třeba se ve stručnosti zmínit pouze o několika z nich. Právě jejich díla obsahují všechny možné typy humoru. Tito spisovatelé patří mezi nejoblíbenější autory dětské literatury a jejich tvorba k nejčtenějším.

Josef Čapek a Miloš Macourek patří mezi nežijící autory, jejich tvorba je však i dnes aktuální a poučná. Miloš Macourek se nejvíce proslavil příběhy Macha a Šebestové, které byly určeny pro televizní pořad Večerníček, jenž je určen nejmenším divákům.

Zdeněk Svěrák s Jiřím Žáčkem zastupují autory stále píšící. Věnují se tématům z běžného života, ani u nich není nouze o humor. Svěrák je známý svými písňovými texty, které jsou vysílány v různých pořadech. Jiří Žáček se věnuje tvorbě poezie, která je vtipná, ale také poučná a výchovná.

Proto byla využita jejich tvorba k přípravám konkrétních hodin českého jazyka a literatury pro žáky druhého stupně.

Josef Čapek (1887 – 1945)

Spisovatel, který se věnoval tvorbě pro děti, se nejvíce proslavil dílem Devatero pohádek. Některé pohádky se vyznačují průniky do povídky s detektivní zápletkou. Mezi nejoblíbenější Čapkovy texty patří Povídání o pejskovi a kočičce. Tyto příběhy ani po letech neztratily nic na své přitažlivosti a aktuálnosti. Objevuje se v nich situační humor, v chování postav se odráží nejen svět dětí, ale připomínají se tu i různé příhody a neshody, které známe ze světa dospělých. Vyskytuje se v nich komunikativnost a jazykové a charakterizační mistrovství.⁵

⁵ Rosová, M. – Urbanová S.: Žánry, osobnosti, díla. Ostravská univerzita, Ostrava 2003, s. 73.

Kromě příběhů o pejskovi a kočičce vydal také knihu *Povídejme si, děti*, která dětem humorně popisuje různé činnosti, ale také zvyky a obyčeje.

Miloš Macourek (1926-2002)

Autor, v jehož dílech se objevují prvky nonsensu, rozvíjí například frázi, představu nebo doslovný výrok až do absurdity. Najdeme u něho vlastní fantazijně intelektuální hru, ale také hry, jež jsou inspirovány výmyslem.⁶ Macourkovo vyprávění je vybudováno na mnoha paradoxech doslovného pochopení slova a na negaci vžitých a ustálených zracionalizovaných souvislostí.

Mezi jeho největší a nejznámější díla patří příběhy Macha a Šebestové, které byly připraveny pro televizní *Večerníček*. Později se ještě objevilo vyprávění o opičce Žofce.

V konkrétních životních situacích Macourek ukazuje, o co více smyslu pro humor, přátelství a kamarádství, smyslu pro spravedlnost a upřímnost můžeme nalézat v dětském chování než v chování a vystupování dospělých. Zpočátku stojí dospělí, například paní učitelka, rodiče nebo sousedé stranou, postupem vyprávění se však stávají součástí dětské činnosti. Dětská hra například s kouzelným sluchátkem tu postupně přestává fungovat jako prostředek k vyjádření touhy po něčem nedosažitelném, stává se tvořivým principem příběhů, v němž se dětský a dospělý aspekt přibližují.⁷

Zdrojem Macourkova humoru je také autentičnost jazyka a stylu dětí v umělecké stylizaci autora. Vychází ze specifické mluvy dětí, využívá frazeologických a lexikálních prostředků, které jsou umocněny filmovou a zvukovou podobou.⁸

⁶ Rosová, M. – Urbanová S.: *Žánry, osobnosti, díla*. Ostravská univerzita, Ostrava 2003, s. 76.

⁷ Tamtéž, s. 77.

⁸ Tamtéž, s. 77.

Zdeněk Svěrák (1936)

Inspiroval se Karlem Čapkem a jeho myšlenkou, že pohádka je hlavně naslouchání a vypravování. Využívá fantazii a sny, až se dostane i k pramenným zdrojům pohádky.⁹

Proslul také jako autor veselých diktátů pro děti i dospělé. S hudebním skladatelem Jaroslavem Uhlířem se věnují natáčení televizních pořadů Hodina zpěvu, kde využívají svoje písně pro výuku a zábavu dětí. Zpívaná poezie má velkou oblibu, vyšla v několika cyklech, například Není nutno...(1993), ...aby bylo přímo veselo...(1994), Hlavně nesmí být smutno... (1995), ...natož aby se brečelo (1997). Texty Zdeňka Svěráka se inspiřují tématy z běžného života, kterým dodají humorný a výchovný tón.

Jiří Žáček (1945)

Autor věnující se od sedmdesátých let až do dneška nejvíce tvorbě pro děti předškolní a žáky prvního stupně základní školy. Debutoval básnickou sbírkou Aprílová škola. Charakteristické prvky jeho tvorby: hravá lyrická poloha, jazykový humor, výrazová hutnost básnického tvaru – stmelena rytmická, zvuková a kompoziční složka. Často se v jeho dílech objevují čtyřveršové strofy, které nesou podobnost s folklorními říkankami. Vyskytuje se v nich nápad, který se postupně rozvíjí v nečekanou, vtipnou pointu

Jeho cílem je čtenáře pobavit humorem, který je obsažen v otevřeném dialogu mezi autorem a čtenářem. Obraznost Žáčka je založena na hyperbolizaci a personifikaci.¹⁰

V devadesátých letech vydal například Aprílový slabikář, Slabikář, Moje první čítanka. V jeho dílech se objevuje smysl pro slovní hru a hru s poetickou představou.

⁹ Rosová, M. – Urbanová S.: Žánry, osobnosti, díla. Ostravská univerzita, Ostrava 2003, s. 77.

¹⁰ Tamtéž, s. 19.

2.3 O HUMORU PODLE KARLA ČAPKA

Karel Čapek se tématem humor zabýval. Přemýšlel, proč je u nás humoru málo. Objevil dvě příčiny. První z nich vychází z české národní povahy, ta druhá z povahy humoru. Čapek tvrdil, že není problém v národní povaze, která by neměla talent k humoru. Vždyť lidové tradice jsou často veselé a i mezi lidový typ patří chlapík s vyřídilkou, který je nakloněný k legraci, švandě a psině.¹¹ Čapek uvádí příklad Američanky, která přijela do Čech, slyšela tu mnoho vtipů, ale lidé je přijímali bez zájmu a humoru. Lidem prý připadá nedůstojné vtipům se na veřejnosti smát. Tvrdil, že záleží i na společenském postavení lidí. Čím výše se pohybují, tím méně se u nich humor objevuje. Bojí se, aby se společensky neshodili a nezadali si.

Humoru také ubližuje názor, který tvrdí, že je považován za cosi nižšího, méněcenného, vulgárního a i přízemního.¹² Proto ne, že by u nás lidem chyběl smysl nebo nadání pro humor, ale jeho prezentace je bržděna morálními a společenskými zábranami. Příčina nedůvěry k humoru je také v jeho samotné povaze.

K humoru má velice blízko ironie nebo satira, obě však vlastní i zápornou stránku a záleží jen na samotných lidech, jak se k nim postaví. Navíc obě předpokládají nějaké zesměšnění, kdy je jedna strana nadřazená a druhá podřízená. Již v tom je satira a ironie oproti humoru velice rozdílná. Humor vyžaduje lidskou solidaritu a nelze fungovat bez vztahu vzájemné důvěry. Humor je spíše mužskou záležitostí.

Dle Čapka je humor svou celou podstatou demokratický, zřizuje mezi lidmi rovnost a družnost, rodí se z ducha kamarádského, je v podstatě seberozdáváním, důvěrností i důvěřivostí. Nesmělost i pýcha humor vylučuje.

¹¹ Čapek, K.: Spisy o umění a kultuře III. Československý spisovatel, Praha 1986, s. 661.

¹² Tamtéž, s. 662.

2.4 FUNKCE HUMORU VE VÝUCE

Humor nutí aktéry tvořivě reagovat na učivo, na dění ve škole i mimo školu, akcentuje kouzlo okamžiku.

Humor má funkci koření, ochucujícího málo výrazný každodenní školní život, funkci činitele, který resuscituje zkomírající aktivitu mnoha aktérů školního života. Funguje jako filtr, jenž vycytává (nebo alespoň redukuje) účinek „škodlivin“, jimiž působí školní prostředí na lidskou osobnost. Může být dokonce činitelem bourajícím a přestavujícím školní výuku. Může otevírat prostor učitelům a žákům pro vlastní scénáře školního života, pro inspirovanou a místy svobodně vytvářenou výuku.¹³

Pokud použijeme zjednodušení, můžeme rozlišit dvě základní funkce humoru. První můžeme nazvat jako nulující, redukující a tlumící, do té druhé zařadíme ty s významem naprosto opačným: posilující, probouzející k životu, rozšiřující a množující.

V první části tabulky č. 1 (Funkce humoru ve výuce) jsou zařazeny jevy, které na psychické vlastnosti lidí, jejich stavy nebo vzájemné vztahy mezi nimi působí negativně. Ve druhé části jsou uvedeny jevy, na které lidé reagují naopak pozitivně.

Tabulka č. 2 (Vliv humoru na interakci učitel - žáci) se zabývá vlivem humoru na interakci učitel-žák. Opět se tu objevují jevy, které tlumí a redukují společnou činnost, mezilidskou komunikaci a obsah činnosti. Uvedeny jsou i vlivy, které je naopak posilují a rozšiřují.¹⁴

¹³ Mareš, J. – Křivohlavý, J.: Komunikace ve škole. Masarykova univerzita, Brno 1995, s.160-161.

¹⁴ Tamtéž, s. 162-163.

Tabulka č. 1: Funkce humoru ve výuce

tlumící, redukuující	posilující, rozšiřující
<p><i>psychické vlastnosti lidí:</i> labilitu introverzi submisivnost agresivnost samolibost</p> <p><i>psychické stavy lidí:</i> nejistotu napětí rozpaky smutek vážnost strach nudu pocit odcizení pocit <i>déjà vu</i></p> <p><i>vzájemné vztahy mezi lidmi:</i> společenské rozdíly oficiálnost vztahů nedotknutelnost autority</p> <p>fixnost sociálních rolí konvenčnost pravidel tradiční chápání obsahu rolí konflikty mezi lidmi</p> <p>žití v iluzích</p> <p>chudost kontaktů tradiční pohled na lidi</p>	<p><i>psychické vlastnosti lidí:</i> stabilitu extraverzi dominantnost vstřícnost sebekritičnost</p> <p><i>psychické stavy lidí:</i> jistotu uvolnění sebedůvěru radost veselost odvahu zábavu požitek z pocitu být u toho teď a tady pocit novosti</p> <p><i>vzájemné vztahy mezi lidmi:</i> demokratičnost vztahů neoficiálnost, zlidštění upozornění na humorné stránky autority, parodie proměnlivost sociálních rolí nabourávání konvencí nové, tvořivé pojetí rolí zmenšování konfliktů, odstup, nadhled reálné vidění, humorný pohled na svět i na iluze bohatost kontaktů netradiční pohled na lidi</p>

Tabulka č. 2: Vliv humoru na interakci učitel-žáci

tlumící, redukuující	posilující, rozšiřující
<p><i>společná činnost:</i> stereotypnost činností konvenční postupy tradiční souvislosti chudost, nezáživnost stálá vážnost v konání</p> <p>mimočasovost činnosti řemeslná přiměřenost svázanost, omezenost činnosti opakování nalezeného</p> <p><i>mezilidská komunikace:</i> frázovitost</p> <p>přehánění, pathos reprodukování známého mnohomluvnost zamlžování názorů, stanovisek uhlazování rozdílů vyostřování rozdílů neupřímnost monotónnost projevu</p> <p>důraz na verbální projev</p> <p><i>obsah činnosti:</i> předem dán umrtvenost odcizenost obtížná zapamatovatelnost pro přehnaný důraz na racionální souvislosti snaha o bezespornost, jednoduchost, zjednodušení důraz na „školní variantu“ života</p>	<p><i>společná činnost:</i> variabilnost činností stimulování vynalézavosti hledání neobvyklých souvislostí bohatost, „ochucení“ humorné oživování, parodování činnosti i sebe požitek z aktuálního jednání zážitek z virtuozity svoboda, spontánnost činnosti improvizace, hledání</p> <p><i>mezilidská komunikace:</i> autentičnost, deklasování neupřímnosti věcnost, smysl pro realitu neobvyklost, nečekanost lapidárnost nazývání věcí pravými jmény radikalizování stanovisek „ulamování hrotů“ drsná otevřenost, upřímnost zvýraznění dramatických či komických momentů obohacování o nonverbální prvky</p> <p><i>obsah činnosti:</i> společně hledán, vytvářen oživování zdůvěrněnost lepší zapamatovatelnost díky humorným souvislostem navozování sporu, nedorozumění, aby vynikla spornost až nesmyslnost poukazování na limity „školní varianty života“, její parodování, upozornění na bohatost skutečného života</p>

2.5 HUMOR JAKO PODPORA TVOŘIVOSTI VE ŠKOLE

Tvořivé klima jako nutná podmínka při uplatňování a rozvíjení tvořivosti je předmětem zájmu odborníků v psychologii a pedagogice od jejího počátku vzniku. Příznivé podmínky mohou mít různý vliv na tvořivý potenciál jednotlivců i skupin. V jednom případě mají vliv na jeho kultivaci a uvolnění, ve druhém však mohou mít vliv negativní, kdy tvořivý potenciál zůstane nevyužitý.

V dnešní době mnoho psychologů upozorňuje na nový poznatek, že význam humoru a uvolněné, příjemné atmosféry je důležitý, protože zvyšují produktivitu práce v různých institucích.

Na význam humoru ve školním prostředí, přímo ve vyučování upozornil E. P. Torrance. Tento psycholog také zároveň vypsál i negativní vlivy ovlivňující tvořivost, mezi které zahrnul nadměrnou vážnost školního učení a vytváření protikladů hra-práce, které se vzájemně nevylučují.¹⁵

Tomuto tématu se věnují psychologové i v České republice. Zařadili bychom mezi ně J. Mareše a J. Křivohlavého, kteří jsou autory monografií s názvem Sociální a pedagogická komunikace (1990) a novější Komunikace ve škole (1995). Jedna z kapitol novější knihy se věnuje tématu Humor ve školní třídě.

Tito zmínění odborníci tvrdí, že funkce humoru se objevují v komunikaci a vztahu mezi učiteli a žáky a připisují jí motivující funkci. Dále humor podle nich působí proti nudě, neosobnosti, stereotypům a všednosti. Autoři přisuzují humoru též podpůrnou funkci ve zlepšování atmosféry v konkrétní vyučovací hodině a zároveň i tvrdí, že „podporuje divergentní myšlení“.¹⁶

Humor nutí aktéry tvořivě reagovat na učivo, na dění ve škole i mimo školu, akcentuje kouzlo okamžiku.

Podle dosavadního zkoumání se zjistilo, že humor nemá přímý vliv na učební výsledky žáků. Zdá se však, že kladně ovlivňuje atmosféru vyučovací hodiny, odstraňuje strach a nudu z výuky. Zlepšuje vztahy mezi učiteli a žáky.

¹⁵ Kolektiv autorů: Škola trochu jinak. Paido, Brno 1998.

¹⁶ Tamtéž.

Aktivně povzbuzuje žáky k jejich činnostem, podporuje jejich zájem o výuku, zkvalitňuje zapamatování, ale zdá se, že nemá kladný dopad lepší porozumění učiva.¹⁷

¹⁷ Kolektiv autorů: Škola trochu jinak. Paido, Brno 1998.

2.6 PRINCIPY UTVÁŘENÍ TVOŘIVÉHO KLIMA VE ŠKOLE

Tyto informace by měly posloužit učitelům k tomu, aby jejich výuka žáky zajímala, bavila, aby do školy chodili s chutí, nebáli se tam a nebyli stresováni. Měla by podpořit jejich motivaci a zájem o učení. Cílem těchto principů je také vybudovat z žáků osobnosti, které si budou stát za svými názory, jež si sami vytvoří. Měli by se naučit spolupracovat a domluvit se.

- 1) Vědomosti si žáci osvojují samostatným hledáním, zkoumáním, dotazováním, experimentováním. Učitel dává žákům prostor k přemýšlení, vymýšlení jejich vlastních nápadů, řešení a projektů.
- 2) Učitel zaujímá pozitivní postoj k tvořivým projevům žáků, víc je povzbuzuje než kritizuje, vytváří ovzduší příjemné atmosféry, podporuje neobvyklé nápady a odpovědi, pozitivně hodnotí pokusy o samostatné řešení, čímž poskytuje nejen svobodu, ale také bezpečnost při zkoumání a hledání správné žákovy odpovědi.
- 3) Připouští se individuální rozdíly, jednotlivci se podporují, aby postupovali způsoby, které jsou pro ně nejpříjemnější, protože tvořivost se může projevat rozdílnými způsoby, styly, v různých směrech a činnostech.
- 4) Nesmí se vytvářet bariéry tvořivosti, nutit žáky do jednoho směru, nebo stylu myšlení a vyhýbat se konvergentním otázkám. Musí se vytvářet pracovní uvolněnost, která má význam hlavně pro tvořivé žáky, jimž je třeba pomoci překonat už existující bariéry.
- 5) Podporovat získávání vědomostí z různých zdrojů a oblastí, které mohou být východiskem pro tvorbu neobvyklých spojení, nápadů a řešení.

- 6) Děti se učí vzájemně se poslouchat, respektovat a akceptovat, naučit se přijímat názory jiných, i když nejsou shodné s těmi jejich, učí se povzbudit svoje nápady, vytvářet prostor pro diskuse, polemiku, obhajobu názorů, toleranci a uznání.
- 7) Utvářet motivaci, poznávat a řešit problémy vyvoláváním zvědavosti a provokovat myšlení.
- 8) Učitel je spolutvůrcem, spoluobjevitelem, umožňuje sebevytváření žáka.
- 9) Spontánnost, myšlenkovou svobodu a hravost vyvažovat pěstováním snaživosti, zodpovědnosti, disciplinovanosti, zvládnutí příslušného poznatkového východiska a koncentrované činnosti. Tvořivá činnost představuje efektivní disciplinovanost nebo usměrněnou svobodu.¹⁸

¹⁸ Kolektiv autorů: Škola trochu jinak. Paido, Brno 1998.

3. DOTAZNÍKY:

Cílem ankety, provedené formou anonymních dotazníků, bylo zjistit vztah žáků druhého stupně základních škol k humoru, zda ho vyhledávají a kde se s ním setkávají. Ze získaných informací lze vyjít i v přípravě vyučovacích hodin.

3.1 PRŮZKUM:

Dotazníky byly rozdány ve třech školách: ZŠ Svoboda nad Úpou, ZŠ Komenského Dvůr Králové nad Labem a nižší Gymnázium Dvůr Králové n. L. v okrese Trutnov. Celkem bylo rozdáno 227 dotazníků, které vyplnili žáci z šestých až devátých tříd ZŠ. Dotazník vyplnilo 133 dívek a 94 chlapců z deseti tříd.

Žáci odpovídali na osm otázek, které se zabývaly tématem humor. Bylo zjišťováno, jaký k němu mají vztah, kde se s ním setkávají, zda se objevuje i ve škole a v konkrétních vyučovacích hodinách, zvláště pak v českém jazyce a literatuře. Vztah k humoru byl porovnáván mezi dívkami a chlapci.

Formulář dotazníku viz příloha číslo 1.

3.2 ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ, GRAFY:

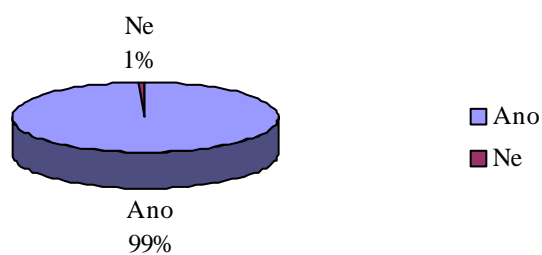
Výsledky dotazníků byly převedeny do grafické podoby. Celkem bylo vytvořeno deset grafů, které informují o průběžných výsledcích zkoumání a poukazují na různé vztahy a souvislosti mezi nimi.

3.2.1 Oblíbenost humoru

Bylo zjišťováno, jaký mají žáci vztah k humoru, zda ho mají rádi či nikoli. Jak je z obou grafů jasně viditelné, kladný vztah k humoru mají jak dívky, tak i chlapci. Pouze zanedbatelné množství 1% u dívek, respektive 2% u chlapců udává, že humor rádi nemají.

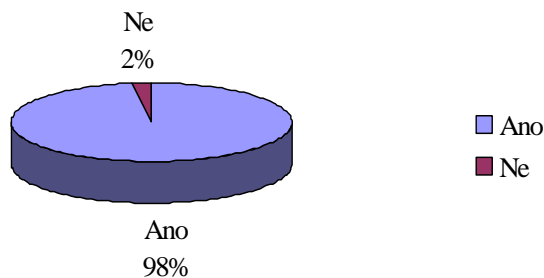
Graf č. 1.1

Obliba humoru u dívek

Graf č. 1.2

Obliba humoru u chlapců

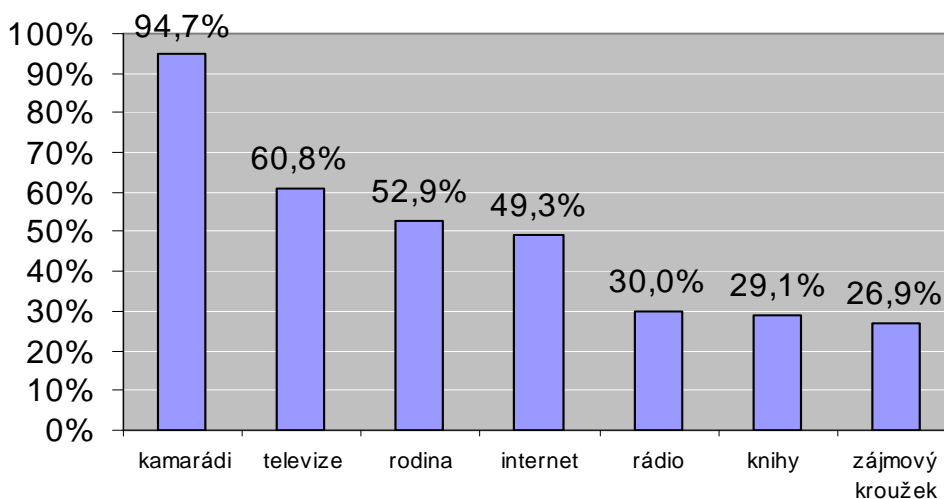

3.2.2 Zdroje humoru

Ve čtvrté otázce nás zajímalo, prostřednictvím koho nebo čeho se žáci s humorem setkávají. S bezkonkurenčním náskokem zvítězili kamarádi, na druhém místě se ocitla televize. Třetí místo patří rodině. Poslední položkou, která získala více než sto bodů, je internet. Tento výsledek nijak nepřekvapil. Průzkum potvrzuje trend mezi dnešní dospívající mládeží. Mladí lidé stále více sledují televizi, internet, ale čím dál méně se věnují činnostem, které jsou potřebnější, např. četba. Na grafu to je jasně viditelné. Ze široké škály nabídek se knihy objevily až na předposledním místě. Z jiného hlediska je však jasně pozitivní zjištění, že většina z oslovených má přístup k internetu a naprostá většina z nich i k televizi. To dokazuje, že naše republika patří mezi vyspělé země.

Graf č. 2

Zdroje humoru

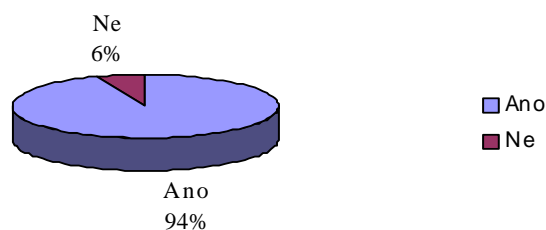
3.2.3 Humor ve škole

Bylo zjišťováno, zda se žáci s humorem setkají ve škole. V dnešní době je tato otázka velice častým tématem různých anket a diskusí. Stále se debatuje o tom, zda není české školství konzervativní a bez humoru. Z ankety poměrně jednoznačně vyplývá, že se ve školách humor objevuje. Shodla se na tom naprostá většina oslovených chlapců i dívek. Je to pozitivní informace.

Musíme však brát ohled na skutečnost, zda žáci považují za humor v předmětu to, že učitel dělá legraci nebo zda žákům připravuje humorná zadání úkolů.

Graf č. 3

Humor ve škole

3.2.4 Školní předměty a humor

Otázka číslo pět se zabývala humorem v jednotlivých předmětech. Výsledky se ukázaly jako méně přesvědčivé. Žáci mohli označit libovolný počet předmětů, ve kterých se s humorem setkávají. Největší počet respondentů sdělil, že se nejvíce humoru objevuje v hodinách tělesné výchovy. Je však jisté, že

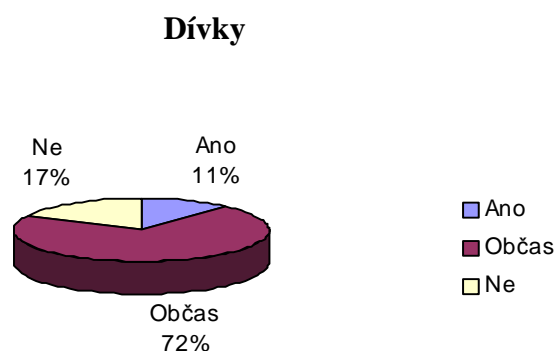
v těchto hodinách učitel žákům nepředčítá humorné ukázky. Spíše však žáci tento předmět označili proto, že je baví a nemají z něho strach. Tato skutečnost může být také ovlivněna osobností učitele, kterého mají rádi a předmět jim zpříjemňuje vtipnými historkami ze své praxe. Na dalších místech se umístily předměty, které byly nečekané, a to fyzika a matematika. Proč se tyto jinak neoblíbené předměty objevily na prvních místech hodnocení, může souviset opět s konkrétní osobností učitele. Objevila se tu také hudební výchova, ale to je asi stejný případ jako s tělesnou výchovou.

3.2.5 Humor v českém jazyce a literatuře

Z grafu č. 5 vyplývá, že více než sedmdesát procent dívek udává, že se humor v ČJL objevuje občas. Pro učitele českého jazyka to není špatné hodnocení. Zjištění ukazuje, že se humorné ukázky, či úkoly v hodinách občas objevují. Učitelé ČJL by se této problematice měli věnovat mnohem více.

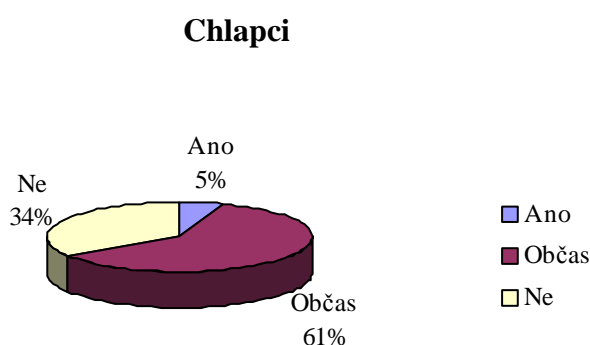
Pouhých jedenáct procent dívek uvedlo, že se s humorem setkává ve výuce pravidelně. Necelých dvacet procent uvedlo, že se s humorem při hodinách ČJL neseťkává vůbec. Z odpovědí vyvodíme, že dívky a chlapci mají odlišná měřítká. Dívky jsou citlivější a také český jazyk a literatura je baví více než chlapce. Dívky raději a více čtou než chlapci.

Graf č. 5.1

V porovnání s grafem vytvořeným pro skupinu dívek dopadlo chlapecké hodnocení humoru v ČJL mnohem hůře. Padesát jedna procent chlapců uvedlo, že se s humorem v českém jazyce setkává jen občas. Pouze pět procent chlapců, což je ještě o polovinu méně než u dívek, se s humorem v českém jazyce setkává pravidelně. Necelých třicet čtyři procent chlapců udává, že se humor v tomto konkrétním předmětu nevyskytuje.

Graf č. 5.2

3.2.6 Předměty bez humoru

U této otázky žáci hodnotili také asi spíše neoblíbenost předmětu jako takového, než to, zda se při něm objevuje humor. Opět v tom určitě hraje roli i osobnost učitele. Zda je milý, hodný, přátelský, spravedlivý atd. Mezi předměty, ve kterých se humor neobjevuje, se ocitl český jazyk, dějepis nebo zeměpis. I když tyto předměty, hlavně ČJL, by měly patřit mezi nejkreativnější.

V tomto hodnocení nesmíme také zapomenout na fakt, že velký počet respondentů se nevyjádřil, protože mu určité předměty připadaly neutrální.

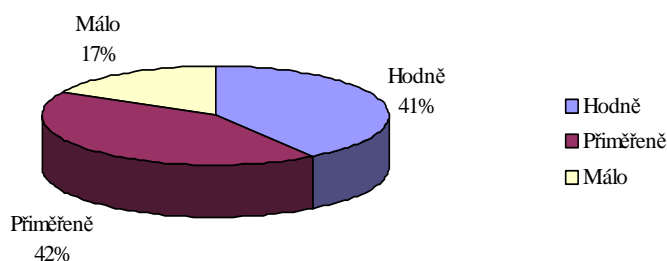
3.2.7 Množství humoru ve škole

V této otázce nás zajímal postoj žáků k humoru ve škole. Zda se ho tu objevuje hodně, přiměřeně, nebo málo. Protože se ukázalo, že chlapci a dívky mají odlišný pohled, rozhodli jsme se vytvořit grafy dva, aby si čtenář udělal názornější přehled o odpovědích.

Názor dívek je zajímavý v tom, že jednačtyřicet procent z nich tvrdí, že je humoru ve škole hodně, o jedno procento větší skupina je přesvědčená o tom, že se ve školních hodinách humor objevuje přiměřeně. Pouze necelých dvacet procent dívek zaškrtnulo odpověď třetí a ta zní: Ve škole se humor vyskytuje málo.

Graf č. 7.1

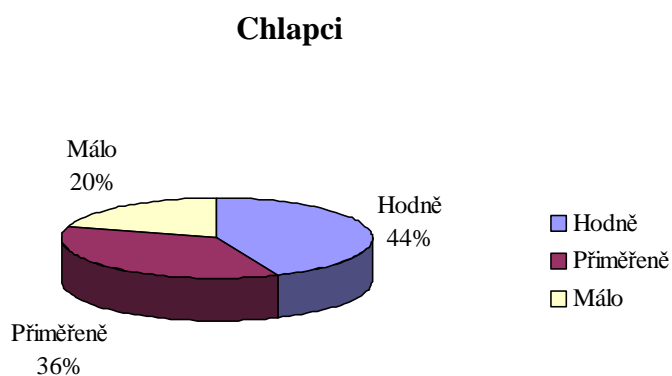
Dívky

V porovnání s grafem č. 7.1 zjistíme, že chlapci uvádějí odlišné údaje než dívky. Čtyřiceti čtyřem procentům připadá, že je ve škole humoru dost. Je to překvapivá informace, protože ve všech odpovědích kladně odpovídaly více dívky

než chlapci. Třicet šest procent dotázaných uvedlo, že se humor ve škole objevuje přiměřeně. Dvacet procent zaznamenalo odpověď třetí, která zní: Ve škole je humoru málo.

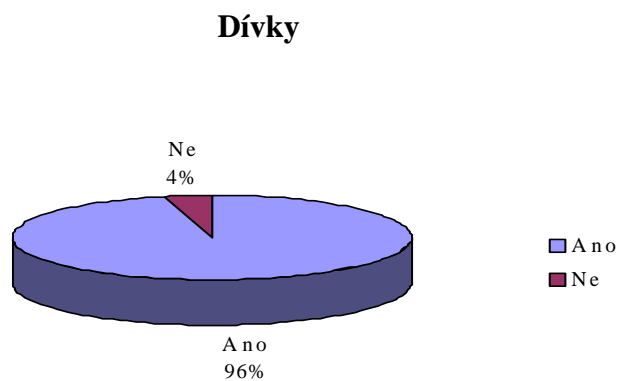
Graf č. 7.2

3.2.8 Zvýšení zastoupení humoru ve škole

Jak je z grafu č. 8.1 patrné, většina dívek by větší množství humoru přivítala, pouze zanedbatelná čtyři procenta jsou proti. Jak z výsledku grafu vyplynulo, humoru je ve školách stále nedostatečné množství a žáci ho postrádají..

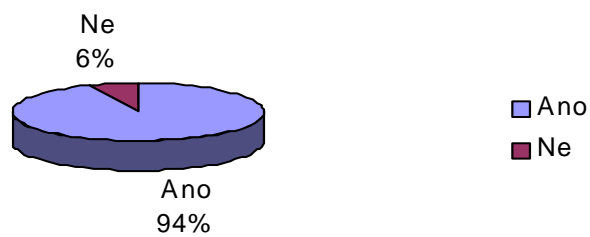
Graf č. 8.1

Graf č. 8.2 podává podobné výsledky jako předcházející graf týkající se děvčat. Opět naprostá většina odpovídajících chlapců uvedla odpověď ano. Znamená to, že i chlapci by humor ve škole přivítali ve větší míře, než jak tomu bylo doposud. Pouze čtyřem procentům, což je o dvě procenta více než u dívek, vyhovuje dnešní stav a humor jim ve škole připadá dostačující.

Graf č. 8.2

Chlapci

3.3 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU

Průzkum ukázal, že žáci druhého stupně základní školy mají k humoru kladný vztah. Oslovuje však více dívky než chlapce. Dívky by přivítaly jeho častější a větší využití ve škole. Dle průzkumu se žáci nejčastěji setkávají s humorem u svých spolužáků a kamarádů, dále doma díky internetu a televizi. Jednu z posledních nelichotivých příček obsadila kniha. Určitě jinak by tento průzkum dopadl, kdyby byl proveden v minulém desetiletí, nebo ještě dříve, kdy by se kniha umístila jistě výš. Dnes je však jiná doba, které vládou vymoženosti elektrotechniky.

Většina žáků si myslí, že se humor ve škole objevuje, už se ale liší v tom, zda hodně nebo přiměřeně. V této anketě nebylo účelem zjistit, jestli si žáci o přestávkách vyprávějí vtipy, ale zda se setkávají s laskavým humorem u učitelů a zda s ním pracují. S tím totiž souvisí i příznivé pracovní klima ve třídě.

Učitelé by se jistě měli zamyslet, zda by pro ně i pro samotné děti nebyly hodiny s využitím humoru příjemnější a přínosnější. Je proto třeba hodiny ČJL učinit atraktivnějšími. K tomu může pomoci vhodný výběr ukázek a práce s nimi.

Průzkum byl přínosný, ukázal nám pohled dnešní mládeže na tuto problematiku. Neměl by se brát na lehkou váhu, protože počet 227 respondentů představuje vzorek, jehož názor má svou vypovídající hodnotu.

4. PRÁCE S HUMOREM V HODINÁCH ČJL

4.1 Vhodný výběr humorných textů

Velice záleží na výběru textu, se kterým se bude pracovat. Na takovou ukázkou je kladeno mnoho požadavků, je-li většina z nich respektována, kladný výsledek by se měl dostavit. Vybraný text musí být přínosný, ale také humorný, tzn. zábavný. Učitel by měl brát při výběru textů ohled na věk žáků, kterým bude text určen. Neměl by zapomínat také na vhodný obsah ukázky. Je jasné, že se s výběrem nelze zavděčit všem. Záleží také na složení žáků ve třídě, na jejich inteligenci, vkusu atd. V několika třídách může mít ukázka úspěch, v jiné ne.

Učebnice na většině škol jsou již několik let staré a některé ukázky v učebnicích jsou již pro dnešní výuku nevhodné. Leckteré z nich jsou i nezáživné, u některých z nich nejsou vhodné úkoly atd. Školy nemají většinou finanční prostředky na investici do nových učebnic, a tak jsou učitelé nuceni, pokud chtějí žákům výuku zpříjemnit, připravovat si pracovní listy svépomocí. Práce je to jistě náročnější, ale výsledky v podobě zájmu žáků, jsou velkým zadostiučiněním.

Čítanka plná humoru vydaná v nakladatelství Dialog pro jednotlivé ročníky základní školy nabízí netradiční ukázky pro práci v hodinách ČJL, ve kterých se humorné texty objevují, může být vhodným doplňkem do hodin literární výchovy.

Učitelům, kteří s touto méně tradiční prací začínají, je možno doporučit vybrat si autory, kteří jsou svými humornými díly známí. Z toho vycházel výběr pracovních listů v této DP.

V předchozí části jsou uvedeni autoři a jejich díla, v nichž jsou obsaženy humorné prvky. Patří mezi ně mimo jiné Zdeněk Svěrák, Karel Poláček, Jiří Suchý, Jiří Žáček.

4.2 Jak s humornými ukázkami pracovat

Kapitola je věnována práci s humornými ukázkami. Pokusíme se ukázat, které ukázky jsou ve výuce vhodné, a jak s nimi co nejefektivněji v hodinách ČJL pracovat. Nesmíme ignorovat doporučené zásady, aby se práce dařila, přinášela určité výsledky, ale také aby uspokojovala a naplňovala žáky a zároveň i učitele.

Lze využít mnoho typů humorných ukázek v podobě básně, zhudebněné básně, písně, povídky, pohádky, video ukázky například Večerníčku, divadelní hry, obrázku, hádanky, říkadla, telefonního rozhovoru atd.

Ty pak lze využít podle potřeby žáků, učitele, učebních osnov a plánů v hodinách mluvnice, literatury a slohu.

4.3 Pracovní listy

Jestliže se rozhodneme zpestřit nebo nahradit běžnou výuku českého jazyka a literatury humornou ukázkou, je velice vhodné připravit žákům pracovní listy, se kterými budou moci v hodině pracovat. Nejefektivnější je práce tehdy, dostane-li žák na začátku hodiny svůj pracovní list, aby si do něho mohl psát, kreslit, podtrhávat apod.

Pracovní listy by měly kromě samotného textu obsahovat i úkoly, které budou žáci plnit během hodiny. Docílíme tím toho, že se žák v hodině lépe orientuje a více pracuje. Má také možnost si učivo průběžně opakovat a ještě i doma procvičovat. Některé úkoly je možno zadat též jako domácí úlohu, protože lze využít již předem připraveného předtištěného textu.

Nesmíme zapomenout na motivaci, která je v hodinách ČJL velice důležitá. Proto můžeme využít volné místo na pracovním listě právě pro ni. Tam můžeme umístit například obrázek autora textu, se kterým budou žáci pracovat

nebo jiný, který žáka pouze pobaví. Obrázek by se měl k práci vztahovat. Lze ho dále využít pro inspiraci například k vyprávění, popisu atd. Rozvíjí dětskou fantazii a humor, na které se často zapomíná. Nemusíme nutně přidat pouze obrázky, lze využít různých map, tabulek, grafů,...čehokoliv, co by mohlo usnadnit nebo zefektivnit žákův zájem o učení.

4.3.1 Návrhy konkrétních hodin – metodický komentář, pracovní listy, reflexe na odučenou hodinu

Součástí této práce jsou návrhy konkrétních hodin ČJL tak, jak by mohly vypadat v praxi. Měly by sloužit k inspiraci, ale i pro praktické použití. Jsou v nich využity humorné ukázky, které by se žákům mohly líbit a tím by se jim pracovalo příjemněji a možná i s větší chutí.

Pracovní listy, způsob práce s nimi i uspořádání hodin si může každý pedagog pozměnit dle své úvahy nebo vlastní interpretace a přizpůsobit je svým potřebám i zájmům žáků nebo jejich složení. Pracovní listy lze za účelem výuky kopírovat. K některým pracovním listům je připravena hudební ukázka, se kterou se v hodině pracuje. CD je k dispozici na zadní desce knihy a je součástí diplomové práce.

Celkem je předloženo šestnáct připravených hodin, pro každý ročník čtyři. Navržená hodina je připravena jako pracovní list na formátu A4, je doplněna o metodický komentář umístěný za ní.

Jedna z hodin byla odučena, proto je k pracovnímu listu a metodickému komentáři přiřazena i reflexe.

Použité texty jsou uvedeny tak, jak je napsal a upravil autor. Díla, se kterými bylo pracováno jsou uvedena v příloze umístěné na konci DP v seznamu použitých pramenů. Připravené úkoly byly vytvářeny dle současných učebních osnov pro jiný autentický materiál také s ohledem na nově vznikající Rámcově vzdělávací program.

Na začátku hodin by se žáci měli dozvědět, jak bude hodina koncipovaná, co se bude probírat a jaká práce se bude od žáků vyžadovat. Dostanou pracovní listy, na kterých budou ukázky s humornými prvky. Do pracovních listů budou moci doplňovat, kreslit atd. V úvodu hodiny nebo v jejím průběhu se žáci dozvědí informace o autorovi ukázky, o jeho díle. Tím zjistíme, zda žák již autora nebo ukázkou zná atd.

Učitel by také neměl zapomínat na rozmanité pomůcky, které by se v hodině daly využít, a tím také by vyučování zpříjemnily a zefektivnily. Žáky bychom tím i více motivovali, učení by pro ně bylo názornější, pestřejší a zábavnější. Mohou to být barevné křídly, pastelky, nebo ty méně běžné, které budou využity pro konkrétní hodinu jako CD přehrávač, Data projektor, PC, video přehrávač. K probírané látce lze přinést portrét nebo fotografii, zpěvník, výstřižek z novin, na kterém je uveden rozhovor s osobností jiný nebo autentický materiál. Záleží již jen na nápaditosti vyučujícího.

4.3.2 6. ročník:

Pro šestý ročník byla zvolena báseň **Pět minut v Africe** z básnické sbírky **Jiřího Žáčka Aprílová škola**, která bude využita v hodině literární výchovy.

Do dvou hodin slohu bude použita v prvním případě kapitola z díla **Josefa Čapka Povídání o pejskovi a kočičce** s názvem **Jak si pejsek s kočičkou dělali k svátku dort**. Je určena k učební látce popis pracovního postupu. Ve druhém případě byla zařazena ze stejné knihy ukázka **O pejskovi a kočičce, jak psali psaní děvčatům do Nymburka**. Děti si budou procvičovat psaní dopisu.

K výuce literární výchovy byl připraven pracovní list s básní **Pět minut v Africe** ze sbírky **Aprílová škola** autora **Jiřího Žáčka**.

Poslední z předložených příprav pro šestý ročník pracuje s písňovým textem **Jarka Nohavici Šnečí blues**. Ten byl zpracován pro opakování probrané látky do hodiny mluvnice.

JOSEF ČAPEK
POVÍDÁNÍ O PEJSKOVI A KOČIČCE
**O PEJSKOVI A KOČIČCE, JAK
PSALI PSANÍ DĚVČATŮM DO
NYMBURKA**

Čtené šlechni

v Nimbuce

Dě kujeme vam zavaše psa ní a o znám u jemevám žesepří do brems dravý vína trefujeme. Totěš jdou fámeiu vas fuctě

k očička a pejsek
písek

ÚKOLY:

- 1) Přečti si tento dopis a přepiš ho do správné podoby.
- 2) Jakých chyb se pejsek s kočičkou dopustili? Zdůvodni správné jevy.
- 3) Charakterizuj vlastnostmi pejska a kočičku, obě postavičky znáš již z dětských let. Popiš činnosti, které pejsek s kočičkou vykonávali a ve skutečnosti by byly nemožné.
- 4) Jaké náležitosti musí dopis mít?
- 5) Uveď, jaké máme formy dopisu. Jak se mezi sebou liší?
- 6) Napiš krátký dopis babičce a poděkuj jí za dárek, který ti dala k narozeninám.

Josef Čapek:
O pejskovi a kočičce, jak psali psaní děvčatům do Nymburka

Vzdělávací cíl: Psaní dopisu.

Výchovný cíl: Význam slušného chování a potřeba spisovného vyjadřování.

Pomůcky: Kniha Josefa Čapka O pejskovi a kočičce, okopírované pracovní listy, obrázky zmiňovaného autora.

Hodina se bude nejvíce věnovat slohu - psaní dopisu, nebude chybět opakování pravopisu a nahlédneme i do literatury. Zopakujeme si prvky pohádky.

Slušné chování najdeme u pejska a kočičky, ti chtějí poděkovat za dopis, který od dětí dostali. Děti by si ho měly také osvojit. Dále poukázat na neslušnou mluvu, kterou žáci používají, a upozornit je na to, že to není správné.

V úvodu vysvětlíme žákům, jak budou v hodině pracovat. Nejprve si přečtou krátký dopis a opraví chyby, které pejsek s kočičkou udělali a společně si je odůvodní.

1. **úkol:** Vypracovávají samostatně, opravují chyby po pejskovi.
2. **úkol:** Žáci pracují společně, zdůvodňují pejskovy chyby a přečtou správné znění.
3. **úkol:** Vytváří ve dvojici, přemýšlí o tom, co je možné jen v pohádkách a ve skutečnosti ne. Vymýšlí vlastnosti, které by charakterizovaly pejska a které kočičku. Na tabuli zapisují vlastnosti, které žáci uvedli, a pak o nich přemýšlí.
4. **úkol:** Pracuje celá třída společně. Jak má vypadat správně napsaný dopis?
5. **úkol:** Společně si vysvětlí, jaké jsou druhy dopisů a jaké náležitosti každý z nich musí mít.
6. **úkol:** Žáci napíší dopis babičce, který bude obsahovat poděkování za dárek k narozeninám.

Na konci hodiny proběhne její zhodnocení.

JOSEF ČAPEK
POVÍDÁNÍ O PEJSKOVI A KOČIČCE

**JAK SI PEJSEK S KOČIČKOU
DĚLALI K SVÁTKU DORT**

Pejsek má zítra svátek a kočička narozeniny.

Děti to věděly a chtěly pejška s kočičkou nějak k svátku a k narozeninám překvapit. Přemýšlely, co by pejškovi a kočičce daly nebo udělaly; pak si vzpomněly a řekly: „Víte co, děti? Uděláme pejškovi a kočičce k svátku dort!“

Jak řekly, tak udělaly. Vzaly si na to formičku a uplácaly pejškovi a kočičce z písku krásný dort; navrch daly pět pěkně bílých kamínků, to byly jako mandle, a dort byl jako opravdivý.

Donesly ho kočičce a pejškovi. „Tumáte, přinesly jsme vám k svátku a k narozeninám dort. Je moc dobrý; můžete si ho celý sníst.“

Pejsek s kočičkou si dort vzali, dělali nad ním „Namňamňam, je dobrý, ten se vám povedl,“ a dělali, jako by ho jedli. „Děkujeme vám,“ řekli dětem, „takový dort jsme jakživi nejedli.“ Děti z toho měly radost a šly domů.

Škoda, že pejškové a kočičky písek nejedí,“ řekl pejsek kočičce, když děti odešly, „takový krásný dort, to bych si na něm nějak pochutnal! Jestlipak víš, že jsem nad ním dostal náramnou chuť na nějaký opravdický dort. Ale musel by být opravdický, povídám!“

„také jsem dostala chuť na opravdický dort,“ řekla kočička. „Víš co, však když mám zítra narozeniny a ty svátek, měli bychom si nějaký dort udělat! Jenomže nevím, jak se takový dort dělá.“

„To nic není,“ řekl pejsek, „to je lehké, to já vím, jak se takový dort dělá! To se do takového dortu dá všechno, co je k jídlu nejlepší, všechno, co nejraději jíš, a pak je ten dort nejlepší. Když tam dáš takových nejlepších jídel pět, tak je pětkrát dobrý, když jich tam dáš deset, tak je potom desetkrát dobrý. Ale my si jich tam dáme sto a budeme mít stokrát dobrý dort!“

„To je pravda,“ řekla kočička, uděláme si takový nejlepší dort.“ Pejsek a kočička si vzali zástěry a pustili se do vaření.

Vzali mouku, mlíčko a vajíčko a míchali to dohromady. „Dort musí být sladký,“ řekla kočička a nasypala do toho cukr. „A trochu slaný taky,“ řekl pejsek a dal tam sůl. „A teď tam dáme máslo a zavařeninu,“ řekla kočička. „Zavařeninu, tu ne, tu já nerad,“ povídá pejsek, „dáme tam místo zavařeniny syreček, ten já tuze rád.“ Tak tam dali několik syrečků. Mně se zdá, že je málo mastný,“ řekla kočička, musíme tam dát několik špekových kůží.“ – „A oříšky, abychom nezapomněli,“ řekl pejsek a nasypal tam kornout oříšků. „Oříšky jsou dobré, schválila to kočička, „ale měla by tam jistě také přijít okurka,“ a dala tam okurku. „A kosti,“ volal pejsek, „musíme tam přece dát nějaké kosti!“ Tak do toho dortu dali hodně kostí. „A přece nějakou myš, myši já tuze ráda!“ vzpomněla si kočička a dala do dortu čtyři myši. „Tak, a teď několik buřtů hodně pepřovatých, to je něco pro mne,“ řekl pejsek a dal tam několik buřtů. „A to hlavní!“ povídala kočička, „přece šlehanou smetanu tam musíme dát!“ Dali tam plný hrnec smetany. „A trochu cibule,“ řekl pejsek a dal tam cibuli. „A čokoládu,“ řekla kočička a přidala do toho čokoládu. „A omáčku!“ napadlo pejskovi, i dali tam omáčku.

Tak do toho svého dortu dávali a míchali všechno možné, dali tam i česnek a pepř a namíchali tam sádlo a bonbóny, škvarky a skořici, krupičnou kaši a tvaroh, perník a ocet, kakao a zelí, jednu hlavu z husy a hrozinky, inu všechno možné do toho dortu dali, jen chleba tam nedali, protože pejskové ani kočičky chleba zrovna tuze moc rádi nejedí.

Když to všechno smíchali a rozmíchali, byl z toho dort tak veliký jako kolo u vozu. „Panečku, to bude veliký dort, to se nějak najíme!“ chválili si to, „a teď to dáme péci.“

Dali dort péci a těšili se na to, až bude upečený. Kouřilo se z toho, bublalo to, prskalo a syčelo to a šla z toho pára, smažilo se to a připalovalo, kypělo to a přetévalo a čmoudilo to, jako kdyby se staré hadry pálily.

Když se jim dort zdál dost upečený, dali ho před dveře, aby vychladl.

ÚKOLY:

- 1) Po přečtení ukázky hádej, čím se v dnešní hodině budeme zabývat.
- 2) Vymysli pravidla, která jsou nutná k psaní popisu pracovního postupu. Dodržel je pejsek s kočičkou?
Které přísady by se do dortu opravdu hodily a které nikoli? Víte, které ingredience v dortu nesmí chybět?
- 3) Popiš, co museli udělat, než dali dort péct, co se s dortem dělo dál.
- 4) Dokonči konec příběhu. Pokud ho neznáš, vymysli ho.
- 5) Písemně vypracuj popis přípravy jídla, které jsi uvařil.
- 6) Domácí úkol: Najdi recept jídla, které máš rád, popiš jeho přípravu a tu napiš na čistý list A4.

Josef Čapek:

Jak si pejsek s kočičkou dělali k svátku dort

Vzdělávací cíl: Popis pracovního postupu.

Výchovný cíl: Výchova ke spolupráci, k zodpovědnosti za sebe i za kolektiv, popřípadě za dvojici. Varování před negativními vlastnostmi: chamtivost, drzost.

Pomůcky: Kniha Povídaní o pejskovi kočičce, portrét autora, připravené pracovní listy.

Hodina je zaměřena na sloh, konkrétně na popis pracovního postupu.

- 1. úkol:** Žáci reagují po dočtení ukázky.
- 2. úkol:** Vypracovávají žáci společně. Pravidla, která žáci vymyslí, učitel napíše na tabuli – využita metoda breanstormingu. Chybějící informace žákům učitel doplní a ti si je přepíší do sešitu. S nově získanými informacemi žáci zhodnotí postup pejska a kočičky.
- 3. úkol:** Tvoří žáci samostatně, přísady si najdou v textu. Do jednoho sloupce vypíší ty, které by se tam opravdu hodily, do druhého ty, které tam nepatří. Společně žáci přemýšlí o ingrediencích, které by do dortu přidali.
- 4. úkol:** Dělá třída společně, žáci vyhledají, jak popsal Josef Čapek vlastní proces pečení dortu a jaká slova využil. Následující úkol probíhá obdobně, společnými silami žáci dokončí konec příběhu.
- 5. úkol:** Je určen pro samostatnou činnost. Žáci napíší postup přípravy nějakého pokrmu, který již sami vařili. Třída pak hodnotí, zda by se podle postupu dal pokrm připravit.
- 6. úkol: Domácí úkol:** Žáci si doma najdou recept na jídlo, které mají rádi, a popíší způsob jeho přípravy. Ze všech prací pak vznikne kuchařka s různými specialitami.

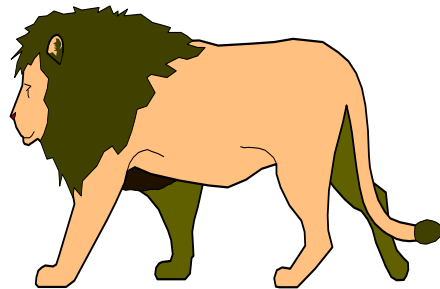

Na závěr proběhne zopakování probrané látky a zhodnocení celé hodiny.

JIŘÍ ŽÁČEK
APRÍLOVÁ ŠKOLA

PĚT MINUT V AFRICE

- 1) Čáry, máry, ententyky,
poletíme do Afriky.
Přidržte si čepice...
Hop! a už jsme v Africe:
- 2) Lv_ a lvice pod palmam_
hrozitánsky špul_ tlam_,
loví m_ši v oáze,
přib_vají na váze.
- 3) Sloni troubí písňě sloní,
až nám z toho v uších zvoní,
v_trubují zvesela
jako správná kapela.
- 4) Pštros_ mají krásné peří,
p_šně si ho nakadeří,
k_chneš-li však nablízku,
strčí hlavy do písku.
- 5) Plameňáci purporov_
na jezeře ryb_ loví,
volavky a marabu
hrají si tam na babu.

ÚKOLY:

- 1) Doplň chybějící i/y , í/ý a zdůvodni je.
- 2) Vysvětli, proč jsou jména zvířat napsána malým písmenem.
- 3) Ve kterých případech se píší u podstatných jmen velká písmena?
- 4) Vymysli ještě další sloku.
- 5) Urči slovní druhy v první sloce.
- 6) Ve druhé sloce najdi slovesa a urči je.
- 7) Zarecituj tuto báseň.
- 8) Znáš ještě jiné básníky, kteří píší pro děti?

Jiří Žáček:
Pět minut v Africe

Vzdělávací cíl: Práce s básní, seznámení se s poezií.

Výchovný cíl: Ochrana zvířat.

Pomůcky: Kniha Aprílová škola, připravené pracovní listy, portrét autora.

V úvodu hodiny se žáci seznámí s jejím průběhem. Pohovoří o autorovi Jiřím Žáčkovi, zda znají i další jeho básně pro děti.

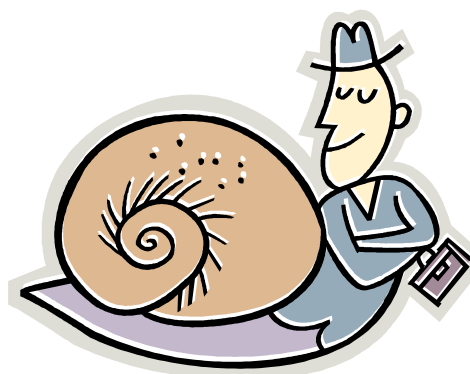
1. **úkol:** Je určen pro samostatnou práci. Žáci doplňují chybějící jevy a společně je zdůvodňují.
2. **úkol:** Vypracovávají žáci společně. Vymýšlí příklady, aby si náročnou látku dobře zapamatovali.
3. **úkol:** Je určen pro společnou činnost. Žáci uvádějí příklady, ve kterých případech se píše velká písmena.
4. **úkol:** Žáci pracují ve dvojicích. Vyberou si své oblíbené zvíře a to zapojí do vymyšlené sloky. Společně si povedené sloky přečtou a z nich sestaví novou básničku. Žáci pro ni vymyslí název a jako autoři se k ní podepíší.
5. **úkol:** Tvoří žáci samostatně. Určují jednotlivé slovní druhy, společně si zkontrolují jejich správnost.
6. **úkol:** Je připraven pro samostatnou práci. Děti si v textu podtrhají slovesa a určí je. Společně opraví případné chyby a doplní chybějící informace.
7. **úkol:** Žáci si procvičí správné čtení básně.
8. **úkol:** Vypracovávají ho žáci ve skupinách. Jejich úkolem je napsat co největší počet básníků, které znají. Po vypršení daného limitu dojde ke kontrole a vyhodnocení soutěže. Skupina s největším počtem informací vyhrává.

Na konci hodiny se zopakuje probraná látka a zhodnotí se vykonaná práce.

JAROMÍR NOHAVICA
PÍSNĚ JAROMÍRA NOHAVICI OD A
AŽ DO Ž

ŠNEČÍ BLUES

- 1) Jednou jeden šnek
šíleně se lek
nigdo už dnes neví
sčeho se tak zjevil
- 2) Přes les a mítinu
rychlostí půl metru za hodinu
z ulity pára
ohnivá čára
měl cihlu na plinu
- 3) Ale jedné tam zatáče
tam v mechu u svlačce
udělal šnek chybu
narazyl do hříbu
nevihnul se bouračce
- 4) Hned sebjehl se celí les
dali šneka pod pařes
tam f tom lesním stínu
jestli nezahynul
tak leží ještě dnes
- 5) Kdyby použil vůs
anebo autobus
nebylo by nutné
spívat tohle smutné
smutné šnečí blues

ÚKOLY:

- 1) Seřad' rozstříhané sloky této písničky. Poslechni si ji a zkontroluj, zda jste sloky poskládali správně.
- 2) Oprav chyby v textu a zdůvodni je.
- 3) Navrhni jiný název pro tuto píseň a odůvodni ho.
- 4) Najdi v textu přídavná jména a vystupňuj je.
- 5) Vyhledej podstatná jména a vymysli k nim slova příbuzná.
- 6) Znáš ještě další Nohavicovy písničky pro děti? Která zvířata v nich vystupují?

Jaromír Nohavica:

Šnečí blues

Vzdělávací cíl: Žáci si mají procvičit znalosti z pravopisu.

Výchovný cíl: Žáci by si měli uvědomit, jak je důležité myslet pozitivně. Nikdy se nemají vzdávat, naděje umírá poslední. Vše se dá nějakým způsobem vyřešit.

Pomůcky: CD s písničkou, pracovní listy speciálně připravené: spodní část listu, kde jsou zadány úkoly, je odstřižená, zbylá část je rozstříhána na sloky. Ty jsou vloženy do obálky, která je žákům předána. Název písně nebude do obálky záměrně vložen, děti se ho pokusí vymyslet samy. Další pomůckou je okopírovaný portrét Jaromíra Nohavici a jeho zpěvníky.

Hodina je zaměřena především na mluvnici, ale objeví se tu prvky literatury i slohu.

V části této hodiny budou pracovat žáci ve dvojicích. Jejich úkolem bude mezi sebou se domluvit a tím si vyzkoušet, jak jsou schopni spolupracovat.

- 1. úkol:** Plní žáci ve dvojici. Musí správně seřadit sloky podle toho, jak na sebe mají navazovat.
- 2. úkol:** Vypracovává každý žák sám, ale opravu mu dělá spolužák ze dvojice.
- 3. úkol:** Pracují žáci společně. Svoje návrhy sdělí nahlas celé třídě, jsou zapisovány na tabuli a nejlepší návrh bude oceněn jedničkou. Nakonec se žáci dozvědí, jak píseň pojmenoval sám autor.
- 4. úkol:** Vypracovávají žáci samostatně, případné chyby opraví a vysvětlí si správné řešení.
- 5. úkol:** Žáci plní společně, případné chyby si opraví a nesrovnalosti vyučující dovysvětlí.
- 6. úkol:** Práce je společná pro všechny žáky. Přemýšlí o dalších dílech Jarka Nohavici, ve kterých se objevují zvířata.

Na závěr hodiny je puštěna písnička a zhodnoceno pracovní úsilí.

4.3.3 7. ročník

V sedmém ročníku se v hodinách slohu probírá psaní charakteristiky. Zde je návrh, jak tuto problematiku žákům podat zajímavějším způsobem. Na ukázkou byl použit úryvek z díla **Jaroslava Foglara Nováček Bubáček píše deník**. Žáci se procvičí v psaní charakteristiky a popisu osob. Tato hodina byla odučena v praxi, k pracovnímu listu a komentáři je připojena reflexe.

I další pracovní list je zaměřen na sloh, a to na popis obrázku. Pro hodinu literární výchovy byl vybrán obrázek Krakonoše ilustrátora **Miroslava Pecháčka** z publikace **Krakonoše si představujeme každý jinak**.

Na další přípravu byl použit text písničkáře **Karla Plíhala Cibulová omeleta**. Pracovní list poslouží žákům k prohloubení a procvičení popisu pracovního postupu.

Poslední příprava pracuje s příběhem **Jak Mach a Šebestová získali utržené sluchátko** z díla **Miloše Macourka Mach a Šebestová ve škole**. Žáci se procvičují v písemném i ústním projevu.

JAROSLAV FOGLAR
NOVÁČEK BUBÁČEK PÍŠE DENÍK
ZAČÍNÁM SI VÉST DENÍK

Jmenuji se Vodomil Bubáček a je mi třináct nebo čtrnáct roků. Vždycky si tohleto pletu! Kluci o mně říkají, že jsem mírně seknutej, ale já na to nedám. Pravdou sice je, že moje tělesná schránka vykazuje určité nedostatky, vážím sto patnáct kilo. Ale když jsem v tepláčkách, tak se to tak nepozná – a když ležím pod peřinou, tak potom teprve nic není vidět.

Někdy se mně stává, že se nějak zamyslím a vezmu si jednu punčochu zelenou a jednu šedivou nebo si místo kravaty uvážu utěrák. Tu se rodiče zpravidla na mne usmějí a řeknou: „Ty holt jsi náš malej mudrc, vid’!“ a podobně. Z toho vyplývá, že mne rodiče milují a že řeči různých lidí, jako že mne tady nechali cikáni atd., jsou pouhou fintou a strašákem, které mě mají jen zbytečně zneklidnit. Vůbec žádný cikáni mě tady nenechali! Vím to určitě.

ÚKOLY:

- 1) Vysvětli svými slovy pojem charakteristika a uveď, k čemu ji potřebujeme.
- 2) Napiš, které znáš druhy charakteristiky. Zkus svými slovy Bubáčka popsat a během pěti minut ho načrtni.
- 3) Najdi v tomto textu slova nespisovná a nahraď je spisovnými.
- 4) Pokus se vytvořit svoji vlastní vtipnou charakteristiku.
- 5) Vymysli vtipně laděnou charakteristiku kamaráda/kamarádky, se kterým/kterou sedíš v lavici, a pak si porovnejte, jak ses popsal ty, jak tě popsal on/ona.
- 6) **Domácí úkol:** Doma nakresli svoji karikaturu, ke které přiřič své charakteristické vlastnosti.

Jaroslav Foglar: Nováček Bubáček píše deník
--

Vzdělávací cíl: Využití humorných prvků v charakteristice.

Výchovný cíl: Naučit žáky vážit si sami sebe, ale také udělat si ze sebe legraci. Učí se tím pozitivně nahlížet na svět a budovat si mezi sebou přátelské vztahy.

Pomůcky: Kniha Nováček Bubáček píše deník, podobizna Jaroslava Foglara, okopírované pracovní listy, čisté čtvrtky.

Hodina je zaměřena na sloh.

Žákům bude v úvodu hodiny vysvětleno, co budou tvořit a jak budou pracovat. Dostanou pracovní listy.

- 1. úkol:** Po přečtení textu žáci dostanou pět minut, aby si rozmysleli využití charakteristiky v praxi a jaké jsou její druhy. Předchozí hodina slohu se již charakteristice věnovala, úkoly by proto měli žáci vykonat bez větších potíží.
- 2. úkol:** První část vymýšlí žáci společně, druhou část – nakreslení Bubáčka - vytváří samostatně. Kresba bude pouze v hrubých rysech, aby hlavního hrdinu pouze charakterizovala. Hotové obrázky budou vystaveny ve třídě na nástěnce.
- 3. úkol:** Plní žáci opět společně. Procvičují si práci se spisovným jazykem.
- 4. úkol:** Tvoří žáci samostatně. Cílem této práce je, aby se žáci naučili co nejlépe vyjádřit. Využili přitom svůj názor, dokázali volit správná a výstižná slova, nebáli se použít přirovnání. Žáci by si měli také uvědomit své kladné i záporné vlastnosti a tím si budovat svoji vlastní identitu.
- 5. úkol:** Určen pro samostatnou práci. Žáci se pokusí vymyslet charakteristiku svého spolužáka/spolužačky. Práce si s učitelem přečtou a zhodnotí.
- 6. úkol: Domácí úkol:** je opět zaměřen na kreativitu žáků. Hotové karikatury s charakteristikou si vystaví na nástěnce ve třídě a žáci se budou dle uvedených vlastností poznávat. Tento úkol opět může posloužit k vylepšení vztahů mezi spolužáky a k posílení jejich vlastního sebevědomí. Každý má vlastnosti dobré a špatné. Záleží jen na člověku samotném, jak se bude chovat a jaké vlastnosti bude upřednostňovat.

Závěr hodiny je určen pro zhodnocení společné činnosti.

REFLEXE:

Tato hodina byla odučena v sedmé třídě. Žáci se již charakteristikou zabývali minulou hodinu a tuto látku probírali i v nižším ročníku. Tato hodinová práce byla efektivní a přinesla pozitivní výsledky.

Již první úkol žáky aktivně povzbudil k práci, zaujala je vtipná ukázka, a tak pracovali s nadšením. Velice rychle popsali hlavní postavu a s použitím své fantazie i Vodomila Bubáčka načrtli.

Při psaní vlastní vtipné charakteristiky zapojili fantazii a práce měla velký úspěch. U mnoha z nich jsme se nasmáli, protože byly vtipné.

Stejný úspěch se dostavil i při tvorbě charakteristik spolužáků. Objevil se tu i pláč, protože se kamarádky tak hezky popsaly, že je to dojalo.

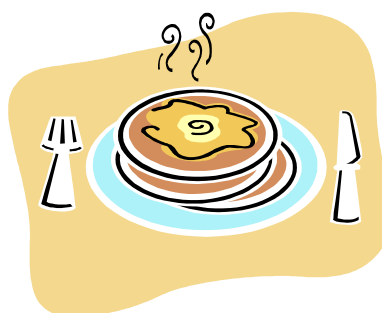
Práce při hodině žáky bavila a byla pro ně i přínosná, což se projevilo při shrnutí látky, kdy žáci aktivně na kladené otázky odpovídali. V hodině však byly mnohem více činné a nápaditější dívky.

REFLEXE ŽÁKŮ:

Žáci měli zhodnotit tuto netradiční vyučovací hodinu. Všechny odpovědi byly kladné, žáci příznivě hodnotili pestrost a různorodost činností. Kladně ohodnotili například vhodný výběr textu, který považovali za vtipný. Vyjádřili se, že by výuku takového typu přivítali častěji. Hodinu hodnotili jako příjemnou změnu.

KAREL PLÍHAL
HUDBA: PINK FLOYD
TEXT: SOBOTNÍ PŘÍLOHA RUDÉHO
PRÁVA
CIBULOVÁ OMELETA

Vejce rozklepeme do hrnečku.
Přidáme mouku sůl a pepř
a do hladka vše rozšleháme.
Na pánvi rozehřejeme dvě lžíce oleje,
vlijeme směs a zvolna pečeme,
když omeleta začíná tuhnout
opatrně ji obrátíme a posypeme sýrem
a dopečeme. Mezitím nakrájíme
cibuli na kolečka a na zbylém oleji ji podusíme.
Na upečenou omeletu navršíme cibuli,
přendáme ji na talíř a přeložíme.
Ozdobíme plátky rajčat a petrželkou.
Přejem dobrou chuť
Přejeme vám dobrou chuť vám přejeme dobrou
chuť chuť chuť.

ÚKOLY:

- 1) V první části textu urči slovní druhy.
- 2) Najdi přídavná jména a vystupňuj je.
- 3) Ve druhé části receptu urči větné členy a rozviň je.
- 4) Vyhledej základní skladební dvojice.
- 5) U sloves urči vše, co se má.
- 6) Tvoř podmiňovací způsob.
- 7) Napiš zásady, na které nesmíš zapomenout, když píšeš popis.
- 8) Připrav si svůj recept tak , aby se podle něho dal pokrm připravit.

Karel Plíhal:
Cibulová omeleta

Vzdělávací cíl: Popis pracovního postupu.

Výchovný cíl: Výchova k samostatnosti, k ochotě pomáhat rodičům.

Pomůcky: CD s hudební ukázkou, CD přehrávač, okopírované pracovní listy, portrét autora.

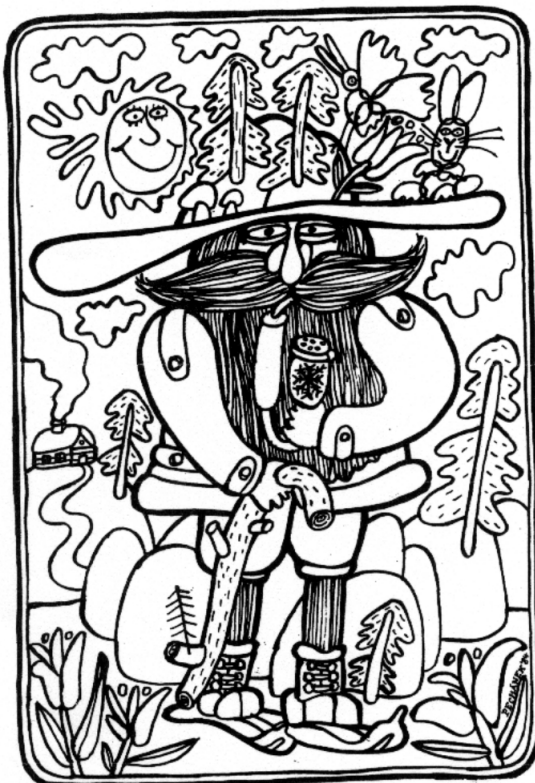
Hodina bude zaměřena na sloh, popis pracovního postupu, ale žáci si procvičí i mluvnici.

V úvodu hodiny se žáci seznámí s její strukturou. Po rozdání pracovních listů si poslechnou píseň Cibulová omeleta.

1. **úkol:** Práce společná pro celou třídu, vyučující vyvolává jednotlivé žáky a ti určují slovní druhy.
2. **úkol:** Žáci pracují samostatně, stupňují přídavná jména. Společně si práci zkontrolují a vysvětlí si zásady stupňování.
3. **úkol:** Je rozdělen na dvě části. První je určen pro samostatnou práci, žáci určují větné členy. Druhá část je určena pro společnou práci, žáci pracují s rozvíjejícími větnými členy.
4. **úkol:** Žáci pracují samostatně, v textu vyhledávají základní skladební dvojice, podtrhnou je a společně s učitelem práci zkontrolují.
5. **úkol:** V textu žáci vyhledají prvních šest sloves a určí je. Následuje společná kontrola.
6. **úkol:** Žáci tvoří u vyhledaných sloves podmiňovací způsob.
7. **úkol:** Vypracovávají žáci samostatně, společně si zkontrolují a případné nedostatky doplní.
8. **úkol:** Ve zbylé části hodiny žáci napíší svůj recept, podle kterého by se dal připravit pokrm. Vypracované recepty lze využít k vytvoření společné kuchařky třídy.

Na závěr je hodina zhodnocena.

MIROSLAV PECHÁNEK
KRAKONOŠE SI PŘEDSTAVUJEME
KAŽDÝ JINAK

ÚKOLY:

- 1) Zopakuj si zásady, které jsou nutné k popisu.
- 2) Popiš co nejpodrobněji a nejpřesněji tento obrázek jako celek.
- 3) Popiš jednotlivé části obrázku tak, abys použil co nejvíce přívlastků.
- 4) Líbí se ti tento Krakonoš? Jaké jsou jeho přednosti nebo naopak nedostatky?
- 5) Vybarvi Krakonoše. Jak vypadá po tvé úpravě?
- 6) Jak si představuješ Krakonoše ty? Popiš, jak vypadá, ale i čím se živí a jaký je jeho život. Zapřemýšlej, co by mohl Krakonoš napravit dnes, koho by měl potrestat a jak.

Miroslav Pechánek:
Krakonoše si představujeme každý jinak

Vzdělávací cíl: Popis obrázku, postavy, rozvíjení fantazie.

Výchovný cíl: Lidé si mají pomáhat a chovat se k sobě slušně – viz Krkonošské pohádky.

Pomůcky: Okopírované pracovní listy, kniha Krakonoše si představuje každý jinak, DVD s Krkonošskými pohádkami, DVD přehrávač.

Hodina bude věnována praktickým dovednostem se zaměřením na popis obrázku.

Postava Krakonoše byla vybrána záměrně pro využití regionálních prvků ve školách, které se nacházejí v Krkonoších a v Podkrkonoší, kde mají žáci k horám blízký vztah a s touto postavou se „potkávají“. Pracovní list mohou samozřejmě využít i učitelé z jiných krajů.

- 1. úkol:** Žáci pracují společně, opakují si, na co při popisu nesmí zapomenout. Případné nedostatky doplní učitel.
- 2. úkol:** Je určený pro celou třídu. Žáci si v určeném časovém limitu ústně připraví popis obrázku. Využijí vhodné jazykové prostředky, přirovnání, atd. Společně s učitelem si práce přečtou a vyhodnotí ty nejlepší.
- 3. úkol:** Je zaměřen na ústní projev, žáci popisují jednotlivé části obrázku.
- 4. úkol:** Žáci mají projevit svůj názor na tento obrázek. Pokud se jim líbit nebude, mají říci, proč a co by na něm změnili. Když se jim bude líbit, mají opět říci, co se jim líbí a proč.
- 5. úkol:** Při tomto úkolu se na chvíli stanou malíři. Jejich úkolem bude obrázek vybarvit tak, jak by se jim líbil. Nakonec ho třídě popíše.
- 6. úkol:** Je zaměřen na kreativitu a fantazii žáků. Ti budou vymýšlet, jak si Krakonoše představují oni. Důkladně ho třídě popíše a seznámí ji s jeho běžným životem. Zapřemýšlí o tom, co by mohl Krakonoš změnit v dnešní době, koho by trestal a jakým způsobem. Tento podúkol je plněn formou debaty všech žáků.

Vypracované práce si třída poslechne, při výtvarné výchově jeho podobu nakreslí a nakonec se obrázky ve třídě vystaví a vyhodnotí ty nejlepší.

Na konci hodiny ještě žákům bude promítnut jeden z dílů Večerníčku Krkonošské pohádky a práce se zhodnotí.

MILOŠ MACOUREK
MACH A ŠEBESTOVÁ VE ŠKOLE
**O TOM, JAK MACH A ŠEBESTOVÁ
ZÍSKALI UTRŽENÉ SLUCHÁTKO**

Mach a Šebestová byli žáky 3. B, bydleli v jednom činžáku a chodili do školy spolu. V domě bydlela paní Kadrnožková se psem Jonatánem a paní Cibulková s kočkou Micinkou, a když se všichni čtyři potkali na schodech, byl z toho pěkný cirkus.

Jednou, když se Mach a Šebestová rozloučili před školou s Jonatánem a sedli si do své lavice, vešla paní učitelka a řekla, milí žáci, dnes si vás vyzkouším z přírodopisu, a vyvolala Macha, co ví o zajících. Jenže Mach toho věděl o zajících moc málo, znal akorát zajíce na smetaně, a tak stál a říkal pořád dokola, zajíc obecný žije v lese, žije v lese, žije v lese, až paní učitelka řekla, poslouchej, Machu, To ví každé malé dítě, že zajíc obecný nežije na poště nebo v cukrárně, raději nám řekni, čím se živí, kolik má zubů a tak dále!

Ale Mach neměl o zaječích zubech ani ponětí a paní učitelka řekla, tak dost, sednout, zítra tě vyvolám znovu, a jestli to nebude lepší, tak se těš!

A když potom v poledne škola skončila a všichni šli domů, řekl Mach Šebestové, člověče, Šebestová, ty se máš, odpoledne si můžeš hrát s Jonatánem, a já abych seděl doma a učil se o zajících, no řekni, nemám já smůlu? Ale sotva to řekl, uviděl takového zvláštního pána, který lezl v trávě po čtyřech, a Šebestová povídá, hele, Machu ten pán si hraje na psa, koukej, co dělá! Ale mach zavrtěl hlavou, Šebestová, ty seš přece trdlo, co by si hrál na psa, takovej starej člověk si nebude hrát na psa, ten pán ztratil brejle, vsad' se!

A měl pravdu, ten pán ztratil brejle a nemohl je najít, protože brejle se bez brejlí špatně hledají, jenže Mach našťestí brejle měl, a tak ty brejle našel a starý pán měl radost a řekl, tak abyste věděli, za to že tak hezky pomáháte starým

lidem, něco vám dám. A pěkně se na oba usmál, vytáhl z kapsy utržené telefonní sluchátko a podal je Šebestové.

A Šebestová z toho byla trochu vedle a řekla, no jo, to je od vás moc hezké, že nám to dáváte, ale k čemu nám to bude, s tím se přece nikam nedovoláme, a chtěla to sluchátko vrátit. Jenomže neměla komu, protože ten starý pán byl pryč.

To jsem blázen, divil se Mach, kde ten člověk je? Ale Šebestová řekla, to máš fuk, radši mi řekni, co s tím sluchátkem budeme dělat?

Můžeš do toho volat, haló, haló, haló, proč je koček málo, zasmál se Mach a Šebestová se zasmála taky a z legrace řekla, a tak štěkám jako hrom, ať je koček milion!

A jen to řekla, ze sluchátka se ozvalo, říkáte milion koček? Prosím, jak si račte přát!

A Mach a Šebestová koukali jako u vyjevení, protože všude kolem byla najednou strašlivá spousta koček, kocourů a koťat, bílých, černých a mourovatých, kocouři seděli na cestě, kočky na stromech a koťata na střechách a všecko to mňoukalo, až uši zaléhaly.

První se vzpamatovala Šebestová a řekla, poslouchej, Machu, to není možné, tolik koček! Že to má na svědomí to sluchátko?

A Mach řekl, no jo, ale co teď s těma kočkama? Když je vezmu domů, tak mě naši vyhodí, víš, co to je, milion koček?

A Šebestová se ťukla do čela a řekla do sluchátka, haló, prosím vás, my si s těma kočkama nevíme rady, mohl byste je dát zase pryč.

A ze sluchátka se ozvalo, ale prosím, jak si přejete, a v tu ránu nebyla široko daleko ani jedna kočka, ani jeden kocoura ani jedno koťátko.

A Mach řekl, člověče, Šebestová, ono to vážně funguje, to je úplně fantastický, chápeš to?

Nechápu, řekla Šebestová, ale fantastický to teda je, a oba kroutili hlavami až domů.

ÚKOLY:

- 1) Převyprávěj tento příběh.
- 2) Vyhledej v textu nespisovné a hovorové výrazy a podtrhni je.
- 3) Písemně si připrav krátkou úvahu na téma: Co bych si přál/a, kdybych měl/a kouzelné sluchátko a to by mi mohlo splnit jedno jakékoli přání?
- 4) Připrav si telefonní rozhovor se sluchátkem.
- 5) Vzpomeň si na další příběhy Macha a Šebestové. Jakým tématům se věnují? Charakterizuj hrdiny příběhů o Machovi a Šebestové.
- 6) Doplň v textu přímou řeč.
- 7) Napiš ještě další díla Miloše Macourka, která znáš.

Miloš Macourek:

O tom, jak Mach a Šebestová získali utržené sluchátko

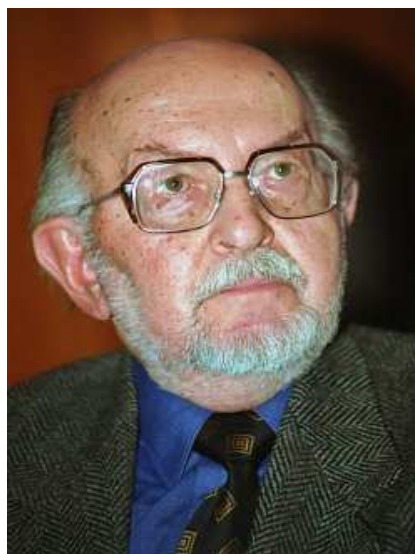
Výchovný cíl: Kamarádství, dobrý skutek.

Vzdělávací cíl: Procvičit si vypravování v psaném i mluveném projevu, telefonní rozhovor.

Pomůcky: Kniha Miloše Macourka Mach a Šebestová ve škole, portrét autora, okopírované pracovní listy, DVD přehrávač, DVD s večerníčkem o Machovi a Šebestové, jak získali kouzelné sluchátko.

V úvodu hodiny proběhne seznámení s jejím průběhem a vysvětlení, jak s úkoly pracovat.

- 1. úkol:** Po přečtení ukázky svými slovy převyprávějí příběh.
- 2. úkol:** Je určený pro samostatnou práci. Žáci vyhledávají určené výrazy, společně si práci zkontrolují.
- 3. úkol:** Vypracovávají žáci sami. Písemně si připraví úvahu na téma Co bych si přál/a, kdybych získal/a kouzelné sluchátko, které by mi splnilo jedno přání.
- 4. úkol:** Dvojice si připraví telefonní rozhovor, v němž jeden žák bude chtít splnit přání (použije to, které si vymyslel v předchozím úkolu) a druhý bude sluchátko. První žák bude sluchátko přesvědčovat, proč je pro něho splnění jeho přání důležité, sluchátko mu bude oponovat. Síla argumentů prvního žáka rozhodne, zda mu sluchátko přání splní. Třída bude jednotlivé rozhovory poslouchat a posoudí, který žák z dané dvojice byl lepší.
- 5. úkol:** Určený pro celou třídu. Žáci přemýšlí, jakým tématům se autor příběhu Miloš Macourek věnoval. Druhá část patří debatě o hlavních hrdinech a

dalších postavách příběhů. Úkolem žáků bude vymýšlet jejich vlastnosti. Budou hledat postavy kladné i záporné.

6. **úkol:** Vypracovávají žáci samostatně. V textu hledají pasáže, ke kterým by mohla patřit přímá řeč. Některé pasáže musí nejprve upravit. Společně zkontrolujeme, případné nejasnosti a chyby odstraníme.
7. **úkol:** Žáci společně vypisují díla, o kterých vědí, že je napsal M. Macourek. Bavíme se o těch, které četli a zda se jim líbily.

Na závěr hodiny bude žákům puštěn Večerníček s názvem O tom, jak Mach a Šebestová získali utržené sluchátko.

Hodina bude ukončena společným zhodnocením práce.

4.3.4 8. ročník:

Do osmého ročníku byla vybrána do hodin mluvnice báseň **Stonožka** autorů **Jana Wericha a Jiřího Voskovce**, kterou lze využít k opakování probrané látky.

Aforismus s názvem **Proč mají v zoologické zahradě klokana** ze stejnojmenné knihy **Jiřího Suchého** bude použit v hodině slohu, a to při učební látce vypravování.

Další pracovní list obsahuje ukázky z díla **Karla Poláčka Bylo nás pět**. Úkoly jsou zaměřeny na práci s textem. Tento list lze využít v hodinách literární výchovy.

Poslední příprava pracuje s povídkou **Jiřího Žáčka Moucha v polévce** z knihy **Polibky poličky aneb Zpropadené múzy**. Pracovní list je zaměřen na slohovou činnost a práci s povídkou z různých hledisek.

JIŘÍ SUCHÝ
PROČ MAJÍ V ZOOLOGICKÉ
ZAHRADĚ KLOKANA
**PROČ MAJÍ V ZOOLOGICKÉ
ZAHRADĚ KLOKANA**

Většina lidí považuje přítomnost klokana v zoologické zahradě za něco samozřejmého, ale není tomu tak. Klokán už tam totiž dávno nemusel být, kdyby...Ale nechte si to vyprávět postupně.

Nebyla to velká zoologická zahrada, ale klokana měli. Takového, co přes den běhal po ohradě a choval se tak, jak si to veřejnost žádala. Večer příjemně unaven si sedl a pozoroval muže, který mu udržoval v ohradě pořádek. Byl to starší muž s rozvrzaným trakařem, do kterého nakládal věci, které přes den házeli návštěvníci klokánovi. Občas se shýbl a sebral ze země lesklý kulatý předmět, avšak nikdy ho neházel do trakaře, naopak, očistil ho pečlivě od hlíny a vsunul do kapsy. Tak poznal klokán hodnotu peněz.

Peníze popletly klokánovi jeho nevelkou hlavu. Zatoužil také vsunovat si do kapsy lesklé předměty, a proto jednoho dne před příchodem dozorce vysbíral z trávy všechny mince. Na dně jeho vaku se vytvořil základ jeho budoucího jmění. Dozorce přišel a začal sbírat: škatulky od sirek, knoflíky, klacíčky, alaburky... nenašel však jediný peníz. Rozmrzele opustil ohradu a klokán byl velmi spokojen. Od té doby denně vyklízel tento muž odpadky, které mu klokán přenechával, a bručel, že dneska už se lidem nevede. Klokán občas položil do trávy desetník a za tento obnos se mu dostávalo veselé podívané na lidskou chamtivost. Dozorce se vrhl střemhlav na minci v domnění, že se vrací staré zlaté časy. Pak ještě čtvrt hodiny lezl ohradou po čtyřech a nadával. Klokán měl z této podívané velkou radost

Časem začal klokán chytračit. Většinu dne se tvářil, jako že spí. Návštěvníci však nebyli zvědaví na spícího klokána. Chtěli uvidět, jak skáče, pobíhá a skotačí. Proto po něm neustále házeli různé předměty, mince nevyjímaje.

Klokan za to občas oběhl ohradu, aby snad lidem nedošla trpělivost, a pak znovu ulehl. Nápad mu vynášel.

Jednoho dne byla klokanova kapsa naplněna. Uvažoval, co počít, až došel k tomu, že musí nutně opustit zoologickou zahradu. Dostat se z ohrady bylo snadné. Klokan si získal důvěru ředitelství a opatření proti jeho útěku byla nepatrná. Horší to bylo s opuštěním zahrady. Byla obehnána zdí a na noc téměř hermeticky uzavírána vysokými vraty. Klokan měl jedinou možnost. Nenápadně se zamíchat mezi dav odcházejících lidí. Snažil se o výraz pokud možno lhostejný a většinou měl sklopenou hlavu, jako že něco hledá. To proto, aby mu nebylo vidět do obličeje. Tak se tlačil k východu. Všechno šlo hladce.

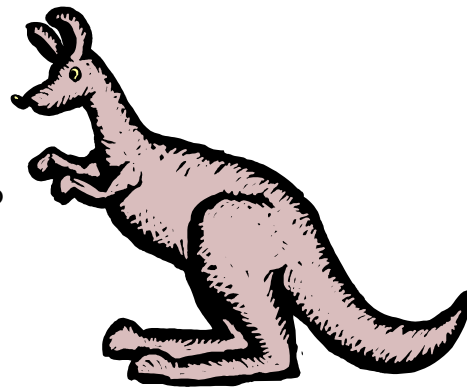
Až pojednou se, kousek od vrat, ozval se nepřívětivý hlas: „Ten klokan se okamžitě vrátí do ohrady!“ Lidé se mačkali dál a klokan znervózněl. Naoko dělal, jako že se výzva nevztahuje na něj, dokonce se lhostejně ohlédl jako by hledal, kde je nějaký klokan. Paní, která se tlačila před ním, v domnění, že je to její muž, pravila: „Slyšíš, Jarouši, utek jim klokan!“ Klokan ze sebe vydal chrčivý zvuk, podobný lidskému smíchu, a paní s ním byla zřejmě spokojena, neboť se ani neohlédla, a stále si mumlala: „Hm, klokani, ti dovedou utíkat.“ V ten okamžik zahřmělo klokanovi téměř u ucha: „Tak slyší ten klokan, nebo neslyší?“ „Okamžitě zpátky!“ Klokan se začal drát davem dopředu. Některý muž se na něj obořil: „Co strkáte, člověče? Vypadáte jako klokan, vás by si tu měli nechat!“ A srdečně se zasmál svému vtipu. Někdo vrazil prudce do klokana, ten zakolísal, přičemž mu vypadl z kapsy desetník. Cinkl o betonovou podlahu. Klokan se pro něj shýbl, ale to neměl dělat. Jeho chamtivost se mu nevyplatila. Shýbl se a z jeho kapsy se začaly sypat peníze. Jejich cinkot vnesl do lidí paniku. Kdekdo pojednou pocítil lákavou příležitost získat nazpět alespoň dvě koruny, vydané před hodinou za vstupné. Všichni se vrhli na zem. Klokan však neztratil rozvahu a po hřbetech sbírajících lidí vyběhl ven na ulici. Byl však smuten. Jeho útěk byl vykoupen velmi draze. V klokanově kapse se cinkal beznadějně desetník a pětihaléř a lidé zatím sbírali u východu zoologické zahrady jeho úspory. Co teď? Klokan bloumal bezradně ulicí. Náhle se otočil a rychlými kroky se vracel zpět k zahradě. Lidé tam dosud sbírali drobné, a tak po jejich zádech bylo možno opět nepozorovaně vniknout zpět. Dostat se do zahrady bylo snadné. Klokan si získal důvěru

ředitelství a opatření proti jeho útěku byla nepatrná. Klokan si lehl a vyčerpán usnul. Nevěděl, jak dlouho spal, když náhle byl probuzen. Stříbrný desetník mu cvrnkl do čela. Veřejnost odměnila střelce hlasitým uznáním, a pak ukázněně čekala, co se bude dít. Klokan vzdychl, a pak se rozběhl po trávě.

Toho večera našel dozorce v trávě čtyři šedesát.

ÚKOLY:

- 1) Převyprávěj uvedený příběh.
- 2) Vymysli jeho konec.
- 3) Charakterizuj hlavní postavu – klokana.
- 4) Vymysli ke klokanově charakteristice a jeho chování přiléhavá přirovnání.
- 5) Vyhledej v textu situační humor.
- 6) Vyhledej dialogy, pokuste se je sehrát.
- 7) Popiš prostředí, ve kterém se děj odehrává, a nejdůležitější situace.
- 8) Co si myslíš o chamtivosti, zoologických zahradách a s tím spojené ceně za svobodu?
- 9) Znáš ještě jiná díla Jiřího Suchého nebo divadla Semafor?

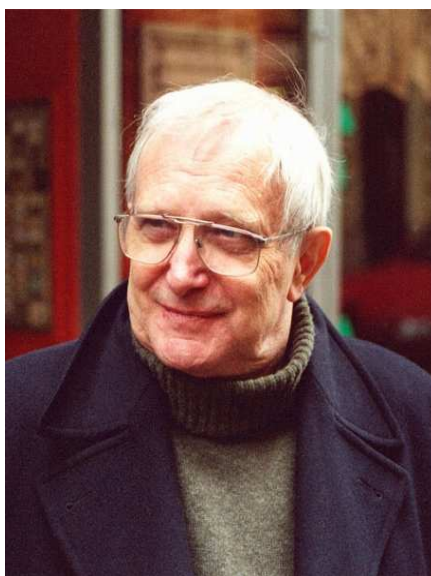
Jiří Suchý:

Proč mají v zoologické zahradě klokana

Vzdělávací cíl: Situační humor v tvorbě Jiřího Suchého.

Výchovný cíl: Správné a čestné jednání.

Pomůcky: Okopírované pracovní listy, portrét autora, kniha Proč mají v zoologické zahradě klokana, CD přehrávač a CD s písní Malé kotě.

Hodina je zaměřena na sloh.

Pro motivaci je v úvodu hodiny puštěna píseň Jiřího Suchého Malé kotě.

- 1. úkol:** Žáci převyprávějí příběh svými slovy a tím se připraví na další práci.
- 2. úkol:** Žáci dostanou okopírované pracovní listy, na kterých bude chybět konec příběhu. Jejich úkolem bude po přečtení textu vymyslet konec. Úkol je určen pro samostatnou činnost, společně si třída jednotlivé práce přečte a vyhodnotí neoriginálnější. Nakonec učitel žákům přečte konec napsaný Jiřím Suchým.
- 3. úkol:** Žáci vytvoří dvojice a ty sestaví charakteristiku klokana, společně si práce třída přečte a ohodnotí ty nejlepší.
- 4. úkol:** Navazuje na ten předešlý. Žáci pracují s klokanovou charakteristikou a vymýšlejí přirovnání. Opět je práce týmová, společná je kontrola.
- 5. úkol:** Dvojice vyhledávají v textu situační humor, ten podtrhnou a společně si ho přečtou.
- 6. úkol:** Nejprve žáci v textu najdou přímou řeč, zopakují si, jak se píše. Poté si rozdělí role a dialog si pokusí sehrát.
- 7. úkol:** Určen pro samostatnou práci. Žáci se pokusí s využitím vhodných jazykových prostředků popsat prostředí, ve kterém se děj odehrává, a dále vyhledají situace, jež jsou v textu nejdůležitější.

8. úkol: Žáci v rámci debaty diskutují o tématu chamtivost, zoologické zahrady, život v zajetí, cena za svobodu.

9. úkol: Úkolem žáků je vypsát co nejvíce informací o díle a životě Jiřího Suchého. Společná kontrola a doplnění informací učitelem.

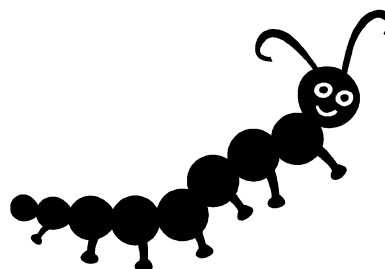
Na závěr hodiny dojde ke zhodnocení práce.

JIŘÍ VOSKOVEC, JAN WERICH

MÁME ZA TO (písňové texty)

STONOŽKA

- 1) Já vám nemám tyhle lidi rád
Co se nechtěj a neuměj smát
Řek_te mi má to sm_sl
Pořád si kabon_t m_sl
Vždyť si člov_k může brát
Příklad ze zv_řat
- 2) Dejme tomu stono_ka
Co má práce s obouváním
Jen se ob_da dočká
Začne se zouváním
Na každou toti_ nožku
Má pono_ku v botě vlo_ku
A stačí bláta trošku
Prošoupe roho_ku
Ta snad má právo m_t
k zoufalství vlohy
Co to jen mus_ b_t
Když jí rozbolí nohy
- 3) Mám-li vztek víc ne_ trošku
Že bez práce mám jenom hlad
Vzpomenu na stonožku
A jsem na sv_tě rád

ÚKOLY:

- 1) Doplň pravopis i/y, í/ý a ostatní chybějící jevy.
- 2) Přemýšlej o smyslu této básně. Souhlasíš s názorem autora?
- 3) V jakém duchu je báseň napsaná?
- 4) Najdi nespisovné výrazy a převed' je do spisovného jazyka.
- 5) Napiš druh rýmu, který se v básni objevuje, a vzpomeň si i na další druhy.
- 6) Doplň v básni interpunkci a vysvětli, proč tam patří.
- 7) Najdi v první sloce **poměr slučovací** mezi hlavními větami. Které spojky v tomto poměru využíváme? Které znáš ještě jiné druhy poměrů mezi hlavními větami? Vypiš je.
- 8) Vysvětli, co je zajímavé na slově stonožka, jak vzniklo? Zkus vymyslet další příklady.
- 9) Napiš úvahu na téma: Proč jsem na větě rád?

Jiří Voskovec, Jan Werich:

Stonožka

Vzdělávací cíl: Zopakovat pravopis a skladbu.

Výchovný cíl: Uvědomit si, jak je zbytečné mračit se, kazit si náladu malichernostmi, vždyť na světě jsme jednou, a tak bychom si toho měli vážit. Nejdůležitější je, abychom byli zdraví a spokojení a na tento fakt se často zapomíná.

Pomůcky: Vypracované pracovní listy, obrázek obou autorů.

Tento pracovní list poslouží ke komplexnímu opakování probrané látky. Dochází v něm k propojení literatury a mluvnice.

- 1. úkol:** Vypracují žáci samostatně, společná je kontrola. Aby bylo docíleno větší efektivity práce, žáci si ve dvojici pracovní listy vymění a zkontrolují list svého spolužáka. Mají tak možnost vyzkoušet si i pro ně méně častou činnost jako je opravování.
- 2. úkol:** Žáci společně debatují o smyslu básně a přemýšlí o tom, co skrze ni chtěli její autoři posluchači sdělit.
- 3. úkol:** Debata o stavbě básně. Komu je určena?
- 4. úkol:** Vypracovávají žáci samostatně, nalezené výrazy si podtrhnou a pokusí se je správně převést do spisovného jazyka.
- 5. úkol:** Vytvoří žáci opět sami, proběhne společná kontrola.
- 6. úkol:** Určen pro samostatnou práci. Žáci doplní interpunkci a zdůvodní, proč tam patří.
- 7. úkol:** Je určen pro dvojice, společně vypíší druhy poměrů mezi větami hlavními.
- 8. úkol:** Vypracovává třída společně. Přemýšlí o vzniku tohoto slova, po zopakování si

samostatně vypisují další příklady, které přečtou. Všichni žáci kontrolují, zda jsou příklady správné.

9. úkol: Žáci pracují samostatně a písemně, kontrola bude společná.

V závěru vyučování si zopakují, co se dozvěděli, a hodinu společně zhodnotí.

KAREL POLÁČEK

BYLO NÁS PĚT

...A tak jsem tedy šel do maharádžova paláce a všichni hoši šli se mnou, Eva Svobodová šla taky a Jumbo šel taky a byl velice rád. Ale pan Brabec s námi nešel, jelikož musil doma šít, a on nám pravil: “Hoši, mám práce, že je to k nevíře, já jsem **porád v kole**, už **jsem z toho celý tumpachový**.” Přáli jsme mu, aby už nebyl tumpachový, a nechali jsme ho být. Já jsem na panu Brabcovi nezpovozoval, že by byl tumpachový, ale byl jako obyčejně, ale neříkal jsem nic. Paní Brabcová mu pravila, že je vždycky tumpachový, když se mu stýská po kamarádech, z čehož jsem poznal, že pan Brabec je skutečně tumpachový, jenomže to na něm není vidět...

...Jak jsem nýčko litoval, že jsme prohejřili peníze, které jsme si ušetřili na cestu do Itálie! Já jsme nechtěl, ale Édá Kemlink porád naváděl, abychom si koupili kapsle, že prý neubude. Tak jsme si koupili kapsle a Éda pravil, že nýčko nás těch pár krejcarů nevytrhne, a tak jsme si koupili detektývku Vražda v pancéřové skříní, cucavou **šťangličku** a svatojánský chleba a pak jsme šli na přátelský zápas Soumarova jedenáctka proti Letní hosté komb. Úředníci Heřmanovy továrny. Tak když teď přijede cirkus, nemáme nic a abychom byli porád hodní. Já už jsem tak hodný, že mluvím pravopisně a porád říkám nýbrž a tudýž. Tatínek pravil: “Nech si už to nýbrž, já jsem z toho nervózní...”

ÚKOLY:

- 1) Urči roviny jazyka, které jsou v textu využity.
- 2) Vyhledej archaismy, historismy, slova zdobnělá, hovorová a nespisovná.
- 3) Pokus se druhý odstavec převést tak, jako kdybys to říkal ty.
- 4) Vysvětli význam zvýrazněných slov a nahraď je synonymy.
- 5) Souvětí v textu přetvoř na věty jednoduché, ale dodrž jejich stejný význam.
Zůstal zachován humor?
- 6) Najdi v ukázce, jak se chlapci chovali, a porovnej jejich chování se svým.
Je stejné nebo podobné?
- 7) Jak se jmenovaly hlavní postavy této knihy? Víš, kdy a kde knihu Bylo nás pět Karel Poláček napsal a jaký byl jeho osud?

Karel Poláček:

Bylo nás pět

Vzdělávací cíl: Poznávání jazykového humoru.

Výchovný cíl: Jak nakládat s penězi.

Pomůcky: Okopírované pracovní listy, kniha Bylo nás pět, portrét Karla Poláčka, videorekordér a VHS s nahraných seriálem Bylo nás pět.

- 1. úkol:** Práce pro celou třídu, po přečtení ukázek žáci určují, které roviny jazyka autor ve svém díle využil.
- 2. úkol:** Žáci plní samostatně. Vyhledávají slova, která nejsou spisovná a zařadí je do příslušné skupiny. V textu si je podtrhnou a nahradí je spisovnými výrazy. Následuje společná kontrola.
- 3. úkol:** Tvoří žáci samostatně a písemně. Druhý odstavec převedou do 1. osoby jednotného čísla, tak jako kdyby oni byli hlavní postavou. Společná kontrola.
- 4. úkol:** Určený pro společnou práci. Žáci vysvětlí význam slov a nahradí je synonymy.
- 5. úkol:** Vypracovávají žáci společně s učitelem, přetváří dlouhá souvětí ve věty jednoduché a sledují, jak se změnil jejich význam.
- 6. úkol:** Žáci vyhledávají v textu, jak si chlapci hráli a jak se chovali dříve, a provedou porovnání s dneškem.
- 7. úkol:** Společně třída shromažďuje informace o autoru knihy Bylo nás pět. Případné informace doplňuje učitel.

Na závěr hodiny se žákům pustí ukázka z televizního seriálu Bylo nás pět a proběhne zhodnocení.

JIŘÍ ŽÁČEK
POLIBKY A POLÍČKY ANEB
ZPROPADENÉ MÚZY

MOUCHA V POLÉVCE

Do poloprázdné restaurace vstoupili dva pánové Veselý a Smutný. Pan Veselý se zahleděl na přítele, zavrtěl hlavou a zasmál se. „Proč vy se pořád tak mračíte? Vždyť si tím krátíte život! Zasmějte se, rozveselte se!“

„Ale prosím vás“ zabručel pan Smutný, „k čemu mi to bude?“

„Chachá příteli,“ uchechtl se pan Veselý a posadil se ke stolu, „humor je koření života. Veselá mysl – půl zdraví!“

„Snad čistota je půl zdraví, ne?“ odušil pan Smutný.

„No a ta druhá půlka zdraví je právě veselá mysl!“

Objevil se číšník.

„Dobrý den pánové. Prosím, tady je jídelní lístek. Budete si přát polévku? Máme hovězí, gulášovou, slepičí, dršťkovou...“

„Mně je to jedno,“ zachmuřil se pan Smutný.

„Dejte nám dvakrát hovězí, cheche,“ rozveselil se pan Veselý.

Číšník se uklonil a odešel.

„Lidem fatálně chybí smysl pro humor,“ navázal pan Veselý nit předchozího rozhovoru. „Například ten číšník.

Nezdá se vám trochu upjatý?“

Pan Smutný pokrčil rameny.

„Ne?“ nedal se odbýt pan Veselý. „Měli bychom si ho otestovat...“ V tu chvíli si sedla panu Veselému moucha na nos, čtverák se ohnal a chytil ji do dlaně.

„Vida, moucha! Ta se mi zrovna náramně hodí...“

Číšník přikvačil s talíři polévky a popřál hostům dobrou chuť. Sotva se otočil, hodil pan Veselý mouchu do talíře, šelmovsky se uchichtl a zvolal:

„Haló, pane vrchní! V té polévce je moucha!“

„Promiňte, pravil číšník, hned vám přinesu jinou!“

„Dejte mi radši gulášovou,“ zavolal za ním pan Veselý, „Ale bez mouchy!“

„Že si nedáte pokoj,“ zavrčel pan Smutný a zasmušile usrkl polévku.

„V tom je právě ten vtip, cheche,“ zastal se pan Veselý sám sebe, mávl rukou a chytil další mouchu. „Už ji mám, potvoru!“

„Prosím, jedna gulášovka!“ zahlaholil číšník a položil talíř před pana Veselého. Sotva se otočil k odchodu, cvrnkl vtipálek mouchu do talíře:

„Ale pane vrchní, výslovně jsem žádal polévku bez mouchy...“

Číšník se vrátil, vzal talíř a zavrtěl hlavou:

„Jak je to možné? To bude asi tím vedrem. Hned to napravím!“

„Přineste mi raději slepičí,“ křikl za ním pan Veselý.

„Proč si pokaždé objednáváte jinou?“ zeptal se otrávené pan Smutný.

„Abych měl jistotu, že mi nenosí pořád tu samou!“ opáčil rozverně pan Veselý a mistrovským švihem lapil další mouchu.

Číšník přinesl slepičí polévku a doporučil se.

„Už mu dejte pokoj!“ durdil se pan Smutný. „Já v tom pořád žádný vtip nevidím.“

„Jen počkejte, cheche, ta největší legrace teprve přijde!“ uchechtl se pan Veselý a hodil mouchu do talíře.

„Haló, pane vrchní!“

„Copak, copak?“ vrátil se číšník. „Zase moucha? Cože si na vás tak zasedly? Malý moment, prosím!“

„Tentokrát zkusím dršťkovou!“ zavolal za ním pan Veselý a zamnul si ruce. „Tak co, není to psina, co říkáte?“

Kdyby byl pan Veselý pozornější, možná by si povšiml, že číšník s talířem v ruce zastavil za závěsem u vchodu do kuchyně. Pan Veselý však byl cele zaujat chytáním nové mouchy. „Uf,“ vydechl, když ji konečně lapil.

Číšník vystoupil zpoza závěsu a s profesionálním úsměvem předložil panu Veselému talíř voňavé dršťkové polévky. Pak se naklonil k hostu:

„Dovolíte mi malou otázku?“

„Prosím,“, usmál se pan Veselý, jen se ptejte!“

„Pokud se nemýlím, usmál se číšník na oplátku, vy máte určitě mimořádně vyvinutý smysl pro humor, že ano?“

„Já?“ zarazil se pan Veselý, ale hned se vzchopil. „Ale ovšem, humor je řece koření života!“

„To je dobře, pravil číšník. „Přeju dobrou chuť.“

Pak se otočil, jako by chtěl dát panu Veselému poslední šanci.

Sotva padla moucha do polévky, žertěř se ozval:

„Haló, pane vrchní...“

„já vím – moucha!“ obrátil se číšník, vzal talíř a polévku pěkně zvolna vylil panu Veselému na hlavu. Pak se uklonil a odešel.

Pan Veselý zalapal po dechu. Hustá polévka mu stékala po tváři a třísnila jeho sváteční oblek.

„Chachachachá,“ zaburácel pan Smutný a poplácal přítele po zádech. „Checheche, to se vám povedlo! Konečně ještě mě přesvědčil, chochochó. Veselá mysl – půl zdraví!“

ÚKOLY:

- 1) Přečti si tuto krátkou povídku a převyprávěj ji. Najdi v ní situační humor.
- 2) Připomeň si, jaké náležitosti musí vypravování mít.
- 3) Vytvoř osnovu této ukázky.
- 4) Najdi přímou řeč a vysvětli, k čemu slouží.
- 5) Líbila se ti reakce pana vrchního? Jak by ses zachoval ty?
- 6) Najdi, jak popsal pan Veselý humor. Souhlasíš s jeho tvrzením? Jak bys humor charakterizoval ty?
- 7) Kterým slovním druhem jsou tato slova: checheche, chachachachá.
- 8) Urči druh frazému: Veselá mysl – půl zdraví. Znáš ještě další druhy frazémů?

Jiří Žáček:

Moucha v polévce

Vzdělávací cíl: Prohloubit si teoretické i praktické znalosti týkající se vypravování.

Výchovný cíl: Určit hranice humoru, uvědomit si, kam až lze zajít.

Pomůcky: Okopírované pracovní listy, kniha Polibky a políčky aneb Zpropadené múzy, plakát spisovatele.

Hodina je zaměřena slohově, a to na vypravování, pozornost však bude věnována i prvkům gramatiky.

Na začátku výuky žáky seznámíme s průběhem celé hodiny.

- 1. úkol:** Plní žáci společně. Jsou postupně vyvoláváni, aby po částech příběh vlastními slovy převyprávěli. Vyhledají v textu situační humor. Dále uvádějí díla, v nichž se setkali se situačním humorem.
- 2. úkol:** Tvoří žáci společně, jejich nápady píšeme na tabuli, chybějící informace doplníme.
- 3. úkol:** Vypracovávají žáci samostatně, hotové osnovy před třídou přečtou a ta je zhodnotí.
- 4. úkol:** Je určený pro jednotlivce. Žáci přímou řeč najdou a podtrhnou, společně zodpoví, jaký je její význam.
- 5. úkol:** Přemýšlí celá třída. Žáci odpovídají, zda by se zachovali stejně jako vrchní, nebo zda by zareagovali jinak. Probíhá společná debata.
- 6. úkol:** Třída nejprve najde tvrzení hlavní postavy, a pak uvažuje, zda je pravdivé. Pokud ne, jak by ho charakterizovali oni.
- 7. úkol:** Určen je pro jednotlivce, pouze kontrola je společná.
- 8. úkol:** Žáci určí slovní druh, společně si výsledek již jen zkontrolují.

Na závěr hodiny je společná práce zhodnocena.

4.3.5 9. ročník:

Příprava obsahující povídku **Jiřího Grossmanna a Miloslava Šimka** z díla **Povídky aneb Nechci slevu zadarmo!** se věnuje vypravování.

Druhá příprava pracuje s básní **Zdeňka Svěráka Semiška**, lze ji využít v hodinách mluvnice k procvičování probrané látky.

Následující práce je připravena ke slohové činnosti, věnuje se vypravování. Byla vybrána povídka **Josefa Škvoreckého Jak jsem unikla sňatku**.

K poslednímu pracovnímu listu byl využit písňový text folkového zpěváka **Karla Plíhala** s názvem **Jehla a nit**. Píseň je využita v hodině literární výchovy. Žáci se učí pracovat s textem.

JIŘÍ GROSSMANN, MILOSLAV ŠIMEK
POVÍDKY ANEB NECHCI SLEVVU

ZADARMO!

MOJE PRVNÍ TANEČNÍ

Jednoho dne si mě maminka zavolala a oznámila mi, že mě nechala zapsat do kurzu tance a společenské výchovy. Po počátečním ohromení jsem nesměle namítl, že je mnoho jiných způsobů, kterými ze sebe mohu dělat blázna, ale matka trvala na svém. Zřejmě proto, že kurzy platila. „Potřebuješ kurzů jako soli,“ přidal se otec. „Rosteš jako dříví v lese. Já na tebe nemám čas a maminka zase nemá tu sílu v ruce.“ Zeptal jsem se otce, zda si myslí, že mistr tance je zápasník. To nevím, ale on si už jistě najde způsob, jak tvé skotačinky zarazit.“

Silně škrobená košile, kterou mi vnutila maminka, mě dřela do krku, takže jsem téměř nemohl otáčet hlavou. V černých šatech s bílým proužkem, které, byly snad tvrdší než prkno, jsem si připadal jako dokonalý blb. Pokoušel jsem se sice šaty odmítnout, ale otec pravil, že je to anglická látka po dědovi, že tomu nerozumím a abych bral, dokud dává. Boty mě také příšerně tlačily, ale když jsem otci řekl, že jsou mi malé, zmlátil mě, že mám velkou nohu. Konečně jsem vešel do Slovanského domu. Odložil jsem hubertus a začal se červenat. Po řadě trapných okamžiků jsem se náhle octl v sále. Jakýsi muž nás hned u dveří třídil. Kdo byl holka, letěl vlevo, kdo byl kluk, vpravo. Jeden chlapec s delším vlasem byl omylem vstrčen mezi holky, proti čemuž se ohradil slovy: „Nevidíš kvádro, vole, jsem muskej!“ Dostal pohlavek a vytřídili ho ze dveří. Začal jsem věřit, že mistr tance může být i zápasník. Naše společnost bledých hochů, která se tlačila v jednom koutě, mi připadala jako skupinka odsouzených na smrt. Mistrovi přísluhovači nás vehnali do středu sálu. Dívky nás obklopily ze všech stran. Nebylo uniknutí. Po zádech mi začaly stékat krůpěje potu. Napětí vrcholilo. Do sálu vešel Mistr Játro s paní Játrovou. Jejich pohledy začaly oceňovat přítomné nešťastníky. Snažil jsem se příkrčit, ale bylo pozdě. Mistr pro mne poslal jednoho ze svých náhončích. Otočil mě několikrát kolem dokola a schválil můj oděv.

„Nejste žádný manekýn,“ řekl, „ale jste oblečen čistě a dívky s vámi jistě budou rády tančit.“ A já měl chuť ho začít škrtit. Paní Játrová mě mateřsky pohladila po hlavě a šeptla mi: „Zapněte si kalhoty, hochu, a bude vše v pořádku.“ Pochopil jsem, proč se mnou dělají tu výstavu. Nuceně pomalým krokem jsem vyšel na chodbu. Upravil jsem se a snažil se ukrýt ve výtahu na uhlí. Ale to už mě další náhončí vzal tvrdě za rameno a vstrčil zpět do sálu, kde se ke mně vrhly dívky, na které nevyšel tanečník. Dělal jsem, že je nevidím a šel jsem stále vpřed. Jedna mi natrhla sako. Náhončí pak ke mně vpěchoval dámu, která byla asi o hlavu větší než já a široká tak, že jsem ani nedohlédl. „Se mnou se vám bude tančit dobře,“ řekla hlasem, který mi připomínal strýce Otu, „já se jenom vznáším,“ a smála se, až se jí knír třásl. „To jsem chytil kus,“ pomyslel jsem si. „Říkejte mi Józka,“ pravila má tanečnice a stiskla mi ruku silou dělníka z pily. Mistr Játro dal pokyn k promenování. Vlekl jsem svůj kolos sálem a zabýval se myšlenkami na nehluchou vraždu. Náhle mě Józka chytila za loket a vrhla vlevo. Ocítl jsem se před starší paní, která seděla na dvou židlích a stále jí to bylo málo. „Matko, to je můj tanečník,“ řekla Józka a zazubila se. „Takovej střízlík,“ opáčila matka a začala mi ohmatávat svaly. To už jsem nevydržel. Vytrhl jsem se a prchal sálem na druhou stranu. Uprostřed jsem porazil paní Játrovou. „Dávejte pozor, vy dřevo,“ utrousil mistr a dal pokyn. Matky začaly pošupovat dcery buď víc vpravo, či vlevo podle toho, jaký, který nebo čí chudák se blížil. V tom jsem spatřil celkem zachovalou dívku. Sebral jsem odvahu, zastavil před matinkou, požádal o dovolení k tanci a dostal je. Byl jsem šťasten, že to tak dobře dopadlo, ale neradoval jsem se dlouho. Sotva jsme obešli několik kol a já začal slibnou konverzaci slovy: „Tak se, slečno, tak nezřízeně potíte?“ přitočila se k nám Józka. Ostatní hoši před ní utíkali a varovně volali: „Pozor, blíží se satelit!“ Ani náhončí pro ni nemohli sehnat tanečníka, přestože Mistr neustále vysílal rozvědky všemi směry, neboť ho Józina matka o přestávce dusila v rohu, řkouc, že za těchto okolností chce vrátit zápisné. „Ale milostivá, chlapců je tu přeci dost,“ chrčel Mistr. „Chcete snad říci, že o moji dceru nestojí? Ba ne, ale jsou to samí hubeňouři,“ trvala na svém ona žena. „Měli jsme dělat nábor na jatkách.“ Jakmile

jsem spatřil, že se k nám Józka sune, začaly se mi dělat červené kroužky před očima. Józka dvěma prsty odstrčila mou partnerku a ta se zastavila na druhém konci sálu. „Takový vyžle si tě troufne obletovat. Jestli přijde ještě jednou, zašlápnu ji,“ pohrozila. A abych uvěřil, dupla si. Bohužel na mé noze. Zaúpěl jsem a skákal dál po jedné. „Co je ti,“ šeptla mi Józka do ucha tak něžně, až mi v něm začalo zvonit a Mistr Játro zvedl telefon. Byl jsem téměř bez vlády. Józka mnou pohupovala sálem, asi dvakrát jsme upadli, ale to mi bylo jedno. Pak už jsem padal schválně. Věděl jsem, že mě Józka stejně vždycky sebere a začne to znovu. Konečně byl konec. Józka mě zanesla k matce. Nabral jsem dech a z posledních sil jsem pronesl: „Děkuji, paní, nikdy na tento večer nezapomenu.“ A mluvil jsem pravdu.

ÚKOLY:

- 1) Vyhledej přirovnání.
- 2) Urči roviny jazyka, které se v textu objevují (spisovná, hovorová) a najdi konkrétní příklady.
- 3) Doplň odstavce a vytvoř osnovu textu.
- 4) Najdi přímou řeč a převed' ji na nepřímou. Vysvětli, jaké je její využití.
- 5) Vytvoř charakteristiku Józky.
- 6) Vyhledej archaismy, vulgarismy, slova zdrobnělá. Vymysli pro ně synonyma.
- 7) Jak se jmenuje mistr v tanečnících? Zapřemýšlej o jeho příjmení.
- 8) Urči v první větě větné členy.

Jiří Grosman, Miloslav Šimek:

Moje první taneční

Vzdělávací cíl: Vypravování s prvky humoru.

Výchovný cíl: Slušné chování – společenská etiketa.

Pomůcky: Kniha Povídky aneb Nechci slevu zadarmo!, karikatura autorů, okopírované pracovní listy.

V úvodu hodiny vyučující sdělí její průběh.

- 1. úkol:** Žáci plní samostatně, nalezená přirovnání si společně přečtou.
- 2. úkol:** Třída si nejprve společně zopakuje, jaké zná jazykové roviny a poté již žáci samostatně příklady vyhledají ve vyprávění. Společně si práci zkontrolují.
- 3. úkol:** Děti vypracují samostatně. Nejprve v textu doplní odstavce, poté vypracují osnovu. Hotové osnovy si společně přečtou a případné chyby opraví.
- 4. úkol:** Žáci přímou řeč vyhledávají společně, transformaci však provádí jednotlivě, aby pracovali všichni.
- 5. úkol:** Vypracovávají samostatně. V textu si vyhledají informace o této postavě a vlastními slovy napíše její popis.
- 6. úkol:** Je určen pro samostatnou práci. Žáci podtrhají slova vulgární, archaická a zdobnělá. Ve druhé části vymýšlejí pro nalezená slova synonyma. Společně si práci s vyučující zkontrolují.
- 7. úkol:** Přemýšlí všichni žáci, společně si vysvětlí zajímavost příjmení.
- 8. úkol:** Je zaměřen na zopakování a správné určení větných členů. Žáci pracují samostatně, společně si výsledky zkontrolují.

V posledních dvou minutách se zhodnotí hodinová práce.

ZDENĚK SVĚRÁK

DĚLÁNÍ

SEMIŠKA

- 1) Kdysi krásná, kdysi módní, kdysi nová
na smetišti polobotka semišová
v útrokách té semišky
usadily se myšky
a ty myšky v skrýši slyší divná slova

- 2) Kde je asi moje pravá kamarádka
Proč jsem sama na smetišti zvaném skládka
Snad se na mě nehněvá
že jsem na všechno levá
levá bota, která vzala život zkrátka

- 3) Vzpomínáš, neříkej, že ne
Jak jsme byly v Praze koupené
jak jsme pozdě k ránu
chodívaly z flámů
jak jsme byly v Poděbradech na dovolené

- 4) Vzpomínáš, neříkej, že ne
jak jsme byly krásně kožené
jak jsme byly v gala
a jak hudba hrála
jak jsme byly šťastně rozpoložené

- 5) Tak si zpívá polobotka neduživá
už je sivá, už jsi světa neužívá
S vyplazeným jazykem
na smetišti velikém
stará bota, leklá bota, bota tklivá
- 6) Rozpadá se vlivem deště šněrovadlo
její srdce ale ještě neuvadlo
I když semiš plešatí
chtělo by se plesati
Myslí na bál, na procházku, na divadlo
- 7) Neslyšíme na smetišti žádná slova
jelikož jsou velmi tichá, semišová

ÚKOLY:

- 1) Srovnej rozstříhané sloky tak, jak si myslíš, že patří.
- 2) Vyhledej v textu přídavná jména a vystupňuj je.
- 3) Podtržené výrazy nahraď synonymy.
- 4) Najdi přívlastky a urči, zda jsou shodné či neshodné. Pokus se je přetransformovat na opačné.
- 5) Doplně do textu příomou řeč, uvozovky, dvojtečku.
- 6) Vysvětli pojem metafora a poté ji najdi v textu.
- 7) Vyhledej personifikaci.
- 8) Vyhledej dvojsmysly a vysvětli je.
- 9) Staň se na chvíli semiškou a napiš její příběh ze svého pohledu.

Zdeněk Svěrák:

Semiška

Vzdělávací cíl: Slovní humor v písňovém textu.

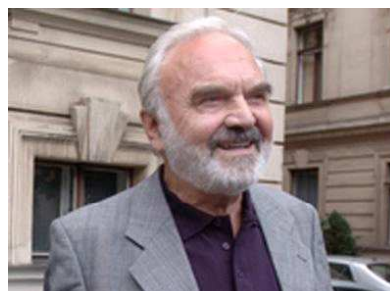
Výchovný cíl: Jak je důležité vážit si starých věcí a lidí.

Pomůcky: Okopírované pracovní listy, kniha Dělání, portrét autora.

V úvodu hodiny se seznámíme, jak bude práce koncipována.

- 1. úkol:** Žáci dostanou obálku, ve které budou rozstříhané sloky, a list, na němž budou napsané zadané úkoly. Jednotlivé sloky si žáci nejprve přečtou a pak se je ve dvojici pokusí poskládat tak, jak si myslí, že je to v původní verzi. Společně si práci zkontrolují a pobaví o tom, proč zařadili sloky tak a ne jinak.
- 2. úkol:** Je určen pro samostatnou práci. Žáci vyhledávají přídavná jména a vystupňují je. Společně si práci s vyučující zkontrolují.
- 3. úkol:** Práce pro jednotlivce, podtržené výrazy nahrazují synonymními. Následuje společná kontrola.
- 4. úkol:** Vypracovávají žáci samostatně. Určují, zda se jedná o přívlastek shodný či neshodný. Druhá část úkolu spočívá v tom, aby shodné přívlastky převedli na neshodné a naopak. Společně si výsledky zkontrolují, případné chyby opraví a nejasnosti si vysvětlí.
- 5. úkol:** Je určen pro individuální práci. Žáci v textu doplní přímou řeč, uvozovky a dvojtečku. Společně si práci třída zkontroluje.
- 6. úkol:** Práce společná pro celou třídu. Žáci vysvětlí pojem metafora a posléze se ho pokusí nalézt v textu.
- 7. úkol:** Žáci vyhledávají fráze, které mají více významů, a pokusí se je vysvětlit. Snaží se vysvětlit pojem personifikace a najdou ji v textu.
- 8. úkol:** Je určen pro individuální činnost. Žáci napíší příběh semišky ze svého pohledu, jako kdyby tou semiškou byli oni. Jednotlivé práce si třída poslechne a pak vyhodnotí tři nejlepší díla.

Na závěr hodiny se činnost zhodnotí.

JOSEF ŠKVORECKÝ
ČÍTANKA PLNÁ HUMORU PRO 8. A
9. ROČNÍK
JAK JSEM UNIKLA SŇATKU

Již delší čas otravoval mě Ervín Kotyza svými průhlednými manévry. Ačkoliv bydlí na opačném konci města, čekával každé ráno před naším domem, a spatřiv mne, přidal vždy do kroku, předstíraje, že jde jakoby náhodou kolem. Pokaždé mě pouze pozdravil, a rychle pak ubíhal opačným směrem, nežli se nalézá gymnázium, takže na vyučování pravidelně přicházel pozdě, s ušima červenýma.

Dávno bych mu byla řekla, ať si jde po svých, nebýt ohledu na postavení mých drahých rodičů. Jeho otec jest totiž velkovýrobcem biliárových stolů, výrobků to, k nimž firma mu firma mého otce dodává potřebná plátna. Bylo dávným přáním mých i jeho rodičů, aby se naše dvě firmy spojily k společnému dílu pomocí sňatku manželského mezi mnou a Ervínem. Jako dobrá dcera hodlala jsem vyhověti přání rodičů, třebaže Ervína nemohu ani cítit. Avšak bránila mi v tom nadpřirozená Ervínova nesmělost.

Dlouho každého rána vždy prchal, až se nakonec po šesti měsících vzmužil natolik, že slovy: „Blanko, nešla byste se mnou na procházku?“ vylákal mě na svou chatu, kde mě pak láhví plzeňského piva opil, takže jsem nad sebou ztratila vládu. On však pouze mlčel, až nakonec se mě zeptal, nemám-li chuť zahrát si s ním partii šachu. Ke všemu, jak se ukázalo, šach vůbec neumí, neboť jsem mu čtvrtým tahem dala mat. Přesto mi však druhého dne poslal poštou milostný dopis, obsahující i takového opovážlivé verše:

*Jak bouřně chvěla se
Tvá běloskvoucí ňadra,
když dlaní svou jsem v bílém ohni
těla Tvého pátral...*

Třebaže byl Ervín Kotyza naprostým antitalentem téměř na vše, téměř do všeho se hrnul. Chtěje např. ministrovati, podpálil kadidelnicí velebnému pánu Melounovi ornát, takže jen duchapřítomnost kostelníkova, jenž kněze pozdvihl a posadil do křtitelnice, zabránila neštěstí. Na honu zas, jehož se zúčastnil, třebaže šilhá, byl pokousán zajícem tak nebezpečně, že týden strávil v domácím ošetřování.

To vše ho mohlo varovati, avšak nic takového. Když ochotníci městští ohlásili nastudování detektivní hry „Osudný výstřel“, byl na plakátech uveden Ervín Kotyza v roli vraha Bartoše. Ve své protivnosti zaslal nám lístky do proscéniové lóže a kritika místních novin p. Krpatu předem podplatil pěti lahvemi šampaňského.

Den před představením přišel k nám na návštěvu. Máti ihned donutila otce, aby odešel do vinárny, mého bratra Petra poslala do sousedního města N. k strýci Bořivojovi se vzkazem, že v K. jest hezké počasí, a sama pak odešla s mým mladším bratrem Josefem k zubaři, odkud se byli před půl hodinou právě vrátili. Sotva jsme takto osaměli, počal mi Ervín vyprávěti o své sbírce nálepek ze sýrů a mluvil tak rozvláčně, že když se o půl deváté večer máti se spícím Josefem vrátili od zubaře, byl teprve u gorgonzoly.

Druhého dne sledovali jsme z proscéniové lóže představení. Hned od počátku jevil Ervín známky trémy. Maje představovat zpupného vraha mluvil tak tiše, že ho vůbec nebylo slyšeti. Naštěstí však na základě toho zvýšila hlas náповěda takže jsme přesto mohli sledovat, o co ve hře běží.

Na počátku posledního dějství měl vrah Bartoš zastřelit komerčního radu Syrového. Když však Ervín pozdvihl pistoli, třásla se mu ruka, a navíc, přestože alespoň desetkrát zmáčkl kohoutek, rána nevyšla. Pan Rudolf Pirner, jenž představoval komerčního radu Syrového, při každém cvaknutí kohoutku uchopil se za srdce a počal se hroutiti, ale vždy se opět vzchopil, čekaje na smrtící ránu. Lidé počali se smáti.

A tu Ervín, aby trapnou situaci vyřešil, vrhl se na p. Pirnera a naznačiv škrcení, udolal ho. Tehdy jako by z něho tréma spadla a skvěle se rozehrál, takže vbrzku mi napadlo, že příště, až mě vyláká na chatu, musím si dáti dobrý pozor, neb jinak by možná druhý den nepsal již básní.

Nakonec pronesl tak skvělý monolog, že počala jsem se již smiřovati se svým osudem snoubenky, avšak poté neočekávané štěstí mne vysvobodilo. Došlo ke katarzi dramatu, v níž domněle mrtvý komerční rada Syrový má se znenadání objeviti, a to po slovech vraha Bartoše, pronášených k dceři Syrového: „Nechť váš otec, Karolino, vstane z hrobu, nemluvím-li pravdu!“.

Tato slova Ervín pronesl, a nastala pauza, v níž měl se Syrový zjevití. Avšak ono nic. Ervína znovu zmocnila se tréma a opakoval chvějícím se hlasem: „Pakliže nemluvím pravdu, necht' váš otec vstoupí těmito dveřmi!“ a ukázal na ně. Opět však nic. Vlasta Čiháková, hrající Syrového dceru, aby zachránila situaci, rovněž zvolala: „Tatínku drahý, objev se, nemluví-li pan Bartoš pravdu!“.

A opět nic. Ervín zadrháváje, pravil naléhavě: „Vstupte již, prosím, neboť nemluvím pravdu!“ A tu do ticha, které bylo již hrobové, vstoupil dveřmi v dekoraci p. doktor Kraus, který ve hře vůbec neměl účinkovati , a oslovil publikum: „Vážení přítomní, prosím, abyste omluvili malou technickou závadu, pro niž nám není možno kus dohráti. Pan velkoobchodník Pirner byl v roli komerčního rady Syrového nad očekávání zavražděn.“

Ihned svitla mi naděje a brzy potvrdilo se mi, v co jsem se vůbec neodvažovala doufat. Ervín Kotyza v návalu trémy, škrťe p. Rudolfa Pirnera příliš realisticky, usmrtil jej, a později z výčitek svědomí, vzbuzených následkem této nehody, spáchal sebevraždu.

A tak jsem unikla hroznému osudu státi se manželkou onoho nemehla.

ÚKOLY:

- 1) Přečti si tento příběh a převyprávěj ho vlastními slovy. Při vašem převyprávění byl příběh také komický?
- 2) Nakresli osnovu tohoto příběhu.
- 3) Najdi přímou řeč a převed' ji na nepřímou.
- 4) Vyhledej v textu neznámá slova, jejich význam vysvětli po prostudování Slovníku cizích slov.
- 5) Vlnovkou podtrhni výrazy archaické. Zdůvodni, proč je autor použil.
- 6) Vysvětli, co jsou antonyma a synonyma, a poté je vyhledej v textu. Jaký mají význam?
- 7) V prvním odstavci urči druhy vedlejších vět.

Josef Škvorecký:
Jak jsem unikla sňatku

Vzdělávací cíl: Vypravování s prvky humoru.

Výchovný cíl: Slušné chování.

Pomůcky: Učebnice plná humoru pro 8. a 9. ročník (nakladatelství Dialog), pracovní list, obrázek Josefa Škvoreckého, Slovník cizích slov.

Hodina bude zaměřena na sloh – vypravování, objeví se tu však i prvky z gramatiky.

Nejprve budou žáci seznámeni se strukturou hodiny.

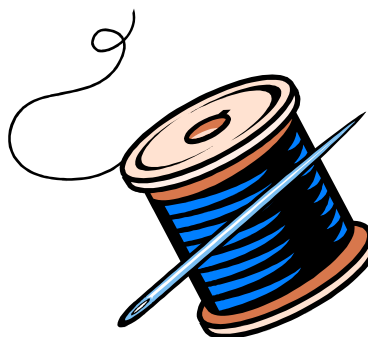
- 1. úkol:** Po úvodním proslovu si žáci přečtou příběh a pokusí se ho převyprávět vlastními slovy. Zde si společně uvědomí, že se tu vytratila komika.
- 2. úkol:** Vytvářejí žáci samostatně, kontrola je však společná. Kreslená komika se objevovala u kramářských písní.
- 3. úkol:** Žáci vypracovávají samostatně. Nejprve si v textu přímou řeč najdou, podtrhnou ji a pak přetvoří na řeč nepřímou. Společná kontrola.
- 4. úkol:** Žáci pracují samostatně, neznámá slova si podtrhnou a jeden ze žáků určené slovo vyhledá ve slovníku a jeho význam třídě přečte.
- 5. úkol:** Výrazy vyhledávají žáci samostatně a vysvětlí jejich smysl.
- 6. úkol:** Je zpracován samostatně. Žáci si přečtou věty v prvním odstavci, v souvětí určí, která je věta hlavní a určí i druh vět vedlejších. Následuje společná kontrola.
- 7. úkol:** Žáci pracují společně, určují druhy vedlejších vět.

Na závěr proběhne zhodnocení celé hodiny.

HUDBA: KAREL PLÍHAL
TEXT: STANISLAV KAHUDA

BLUES O JEHLE A NITI

- 1) Byla jednou jedna jehla
a pak taky bílá nit.
Jehla se však ani **nehla**,
když s ní ta nit chtěla šít.
Co se s ní nit nahádala,
co s ní chudák zažila,
jehla se s ní **nepárala**,
vždy se **někam zašila**.
- 2) Tak se jednou opět stalo,
že jehla **nit namíchla**,
když se k šití schylovalo,
tak to **prostě zapíchla**,
a tak ani nepostřehla,
že jí řekla bílá nit,
že je zlá a **tupá jehla**
a že hodlá odejít.
- 3) Jak nit řekla, tak se stalo,
bez hádek se obešla,
nic ji k jehle nevázano,
rozloučila se a šla.
Byla by mě překvapila,
kdyby byla **nezdrhla**,
stejně by nic neušila,
i kdyby se přetrhla!

ÚKOLY:

- 1) Podle názvu písně odhadni, o čem bude.
- 2) Dokonči třetí sloku.
- 3) Vymysli jiný název pro tuto píseň.
- 4) Zamysli se nad významem zvýrazněných výrazů a vysvětli je. Poté je nahraď spisovnými a pozoruj, jak se změnil text. Je stále humorný?
- 5) Který se v textu objevuje rým?
- 6) Převyprávěj první sloku pomocí synonym.
- 7) Svými slovy řekni, o čem text je.

Karel Plíhal, Stanislav Kahuda:

Blues o jehle a niti

Vzdělávací cíl: Práce s poezií.

Výchovný cíl: Spolupráce.

Pomůcky: Hudební ukázka, CD přehrávač, okopírované pracovní listy, kde budou chybět poslední dva řádky třetí sloky, portrét zpěváka.

Hodina bude zaměřena na literaturu, konkrétně na činnost s básní.

V úvodu hodiny si představíme její průběh.

- 1. úkol:** Žákům učitel sdělí název písně a ti budou přemýšlet o jejím obsahu. Po společné debatě jim píseň učitel pustí. Žáci porovnají své představy s obsahem textu na rozdaném okopírovaném listu.
- 2. úkol:** Je určen pro práci ve dvojici. Ta má za úkol dokončit dle své fantazie konec písně.
- 3. úkol:** Vypracovávají žáci samostatně. Během pěti minut vymýšlejí svůj název této písně. Nápady napíší na tabuli a anketou vyhodnotí nejlepší návrh.
- 4. úkol:** Určen pro samostatnou práci. Žáci vysvětlí významy výrazů a nahradí je spisovnými. Budou přemýšlet o tom, zda se v textu změnil humor. Zapřemýšlí, proč se tak stalo. Měli by se dopracovat k zjištění, že to závisí na správném vybrání jazykových prostředků pro tvorbu umělecké literatury.
- 5. úkol:** Žáci určí, který se v básni objevuje rým, poté vyjmenují ještě další, které znají.
- 6. úkol:** Je určen k individuálnímu vypracování. Žáci v určeném čase písemně přepracují první sloku básně a k tomu využijí synonyma. Společně si přepracované návrhy přečtou.
- 7. úkol:** Žáci se pokusí svými slovy převyprávět tuto báseň a na závěr báseň zarecitují.

Závěr hodiny je věnován zhodnocení pracovní činnosti.

5. ZÁVĚR:

Práce je zaměřena na humor, a to jak v rovině teoretické, tak i praktické v hodinách českého jazyka a literatury. Byl vytvořen stručný přehled teorie a vývoje humoru. Věnovali jsme se také motivaci, která je velice důležitá pro výuku a je stále zanedbávána.

Dále byly předloženy výsledky průzkumu týkajícího se humoru z více hledisek. Cílem bylo zjistit, jaký mají žáci z druhého stupně základní školy vztah k humoru, a zda se s ním setkají i v rámci školního vyučování.

Byly ukázány nové moderní možnosti práce s humornými ukázkami ve vyučování a pro inspiraci nastíněny konkrétní hodiny ČJL, ve kterých je humor využit.

V příloze naleznete seznam použité a doporučené literatury, který lze také využít jako doplňující a zpestřující materiál do hodin ČJL. Ke konkrétním přípravám je připravena i hudební ukázka, která je přiložena také v příloze této práce.

Nechybí tu ani internetové stránky autorů, jejichž díla byla v práci využita. S těmi mohou žáci pracovat i v rámci jiných předmětů.

Tuto diplomovou práci lze použít jako návod pro učitele, kteří se rozhodli žákům, ale i sobě zpříjemnit hodiny ČJL s využitím méně tradičních způsobů vyučování.

Přílohy:

Příloha č. 1:

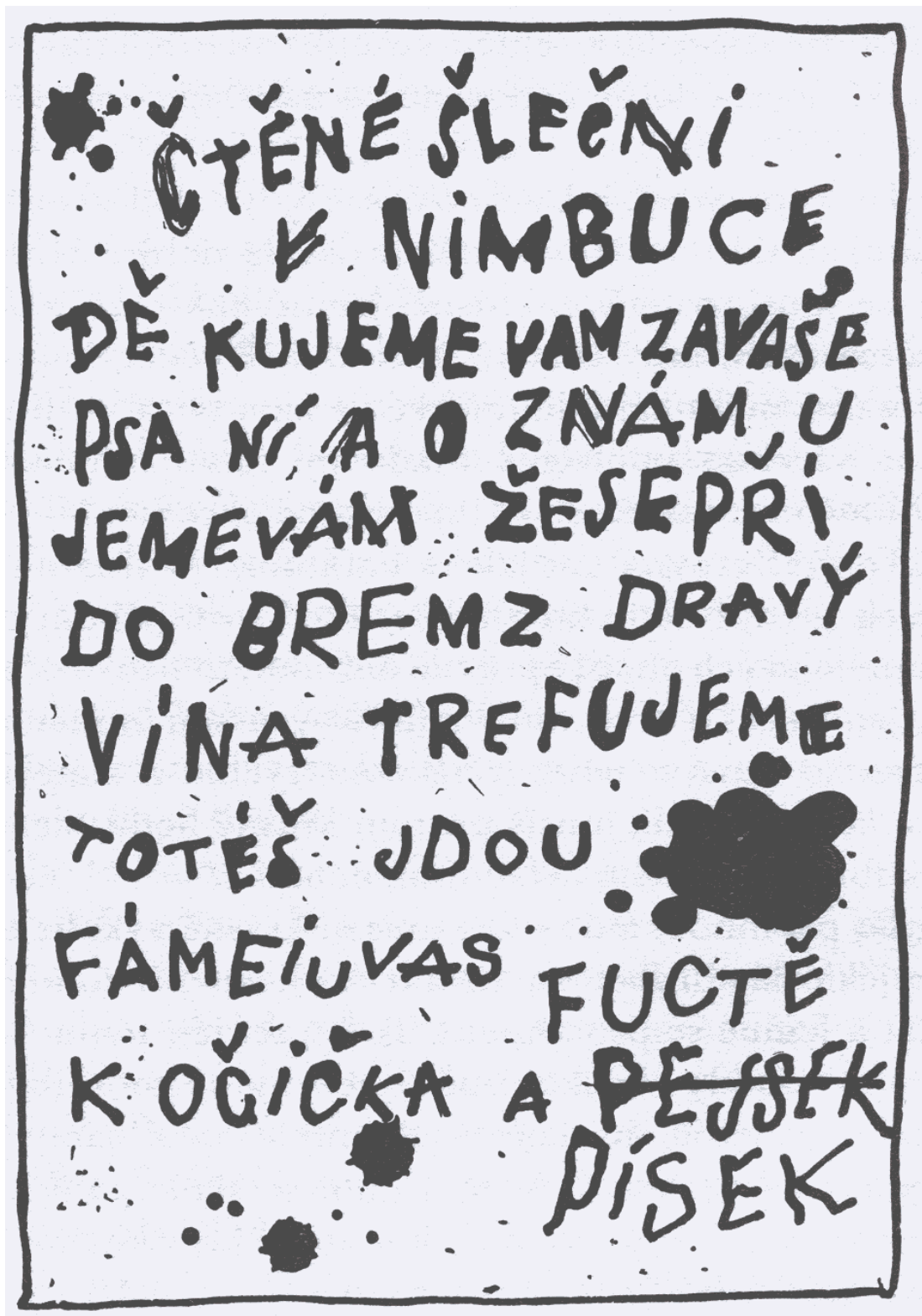
DOTAZNÍK

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku, bude využit pro diplomovou práci. Děkuji.

Petra Hušková

Správnou odpověď vždy zakroužkuj, pokud bude nutné, informaci dopiš.

1. **Jsem:** A) dívka B) chlapec
2. **Ročník:** 6. 7 . 8. 9.
3. **Máš rád/a humor?** A) ANO B) NE
4. **Prostřednictvím koho nebo čeho se setkáváš s humorem?**
A) internetu B) kamarádů C) knih D) rádia E) rodiny F) televize
G) zájmového kroužku,...
5. **Setkáváš se s humorem i ve škole?** A) ANO B) NE
6. **Pokud ano, ve kterých předmětech:**
A) anglickém jazyce B) českém jazyce C) dějepisu D) fyzice E) hudební výchově
F) matematice G) občanské výchově H) přírodopisu CH) TV
I) zeměpisu
7. **Objevuje se humor v hodinách českého jazyka?**
A) ANO B) OBČAS C) NE
8. **V kterých předmětech se s humorem nesetkáváš vůbec:**
A) anglickém jazyce B) českém jazyce C) dějepisu D) fyzice E) hudební výchově
F) matematice G) občanské výchově H) přírodopisu CH) TV
I) zeměpisu
9. **Myslíš si, že je humoru ve škole:** A) MÁLO B) PŘIMĚŘENĚ C) HODNĚ
10. **Privítal/a bys ve škole víc humoru?** A) ANO B) NE

Příloha č. 3: Žáci 8. třídy ZŠ Svoboda nad Úpou vyplňují dotazníky

Příloha č. 4: Žáci 7. třídy ZŠ Svoboda nad Úpou čtou text v pracovním listu

Příloha č. 5: Žáci 7. třídy ZŠ Svoboda nad Úpou načrtávají podobu hlavní postavy ukázky

Příloha č. 6: Žáci 7. třídy ZŠ Svoboda nad Úpou vypracovávají připravené úkoly a zodpovídají položené otázky

Příloha č.7: CD s písněmi, které jsou využity v připravených hodinách ČJL.
CD se nachází na zadní desce diplomové práce.

Odborná literatura:

1. Brožová, P.: Folk a píseň v hodinách ČJL. Technická univerzita, Liberec 2004.
2. Cangelosi, J. S.: Strategie řízení třídy. Portál, Praha 1994.
3. Čítanka plná humoru pro 8. a 9.ročník. Dialog, Liberec 1997.
4. Čítanka plná humoru pro 6. a 7. ročník. Dialog, Liberec 1998.
5. Fontana, D.: Psychologie ve školní praxi. Portál, Praha 1997.
6. Kalhous, Z.- Obst, O. a kol.: Školní didaktika. Portál, Praha 2002.
7. Kolektiv autorů: Současnost literatury pro děti a mládež. Technická univerzita, Liberec 2005.
8. Kolektiv autorů: Škola trochu jinak. Paido, Brno 1998.
9. Mareš, J. – Křivohlavý, J.: Komunikace ve škole. Masarykova univerzita, Brno 1995.
10. Mareš, J. – Křivohlavý, J.: Sociální a pedagogická komunikace. SPN, Praha 1990.
11. MŠMT ČR: Český jazyk. Učební osnovy pro 1.-9. ročník ZŠ. Fortuna, Praha 1996.
12. Rejman, L.: Slovník cizích slov. SPN, Praha 1966.
13. Rosová, M. – Urbanová S.: Žánry, osobnosti, díla. Ostravská univerzita, Ostrava 2003.
14. Skalková, J.: Obecná didaktika. ISV, Praha 1999.
15. Sulovská, J.: Škola a poezie na konci 20. století. Technická univerzita, Liberec 2000.
16. Velký slovník naučný. Encyklopedie Diderot a/l, Praha 1999.

Seznam pramenů:

1. Čapek, J.: Povídaní o pejskovi a kočičce. Albatros, Praha 1992.
2. Čapek, K.: Spisy o umění a kultuře III. Československý spisovatel, Praha 1986.
3. Foglar, J.: Nováček Bubáček píše deník. Šebek a Pospíšil, Mladá Boleslav 1990.
4. Grosmann, J. – Šimek, M.: Povídky aneb Nechci slevu zadarmo! Šulc a spol., Praha 1998.
5. Hrych, E.: Dějiny světového humoru. Marsyas, Brno 1994.
6. Krakonoše si představujeme každý jinak. Novinář, Česká státní pojišťovna 1988.
7. Macourek, M.: Mach a Šebestová ve škole. Albatros, Praha 1997.
8. Nohavica, J.: Písně Jaromíra Nohavici od A až do Ž. Hitbox, Brno 1998.
9. Poláček, K.: Bylo nás pět. Albatros, Praha 2000.
10. Suchý, J.: Proč mají v ZOO klokana. Práce, Praha 1991.
11. Svěrák, Z.: Děláním všechny smutky zahání. Albatros, Praha 1996.
12. Voskovec, J. - Werich, J.: Máme za to. Československý spisovatel, Praha 1990.
13. Žáček, J.: Aprílová škola. Albatros, Praha 1978.
14. Žáček, J.: Polibky a políčky aneb Zpropadené múzy. Nejmenší nezávislé nakladatelství, Praha 1994.

Doporučená literatura:

1. Florian, M.: Třesky plesky. Albatros, Praha 1972.
2. Gosciny, R.: Mikulášovy patálie. Albatros, Praha 1995.
3. Hiršal, J. - Grögerová, B.: Nonsens. Mladá fronta, Praha 1997.
4. Richter, V.: Žákovské perličky. Melantrich, Praha 1984.
5. Spišáková, V.: Učitelské úsměvy. Plot, Praha 2001.
6. Suchý, J.: Jonáš - dejme tomu v úterý a jiné hry ze Semaforu. Mladá fronta, Praha 1995.
7. Vodňanský, J.: Jak mi dupou králíci. Československý spisovatel, Praha 1990.
8. Voskovec, J.: Klobouk ve křoví. Mladá fronta, Praha 1996.
9. Žáček, J.: Domácí přítel. Československý spisovatel, Praha 1985.
10. Žáček, J.: České moře. Primus. Praha 1999.
11. Žáček, J.: Kolik má Praha věží. Albatros, Praha 1984.
12. Žáček, J.: Pro slepičí kvoč aneb Aprílová škola pro pokročilé. Albatros, Praha 1986.
13. Žáček, J.: Rýmy pro kočku. Československý spisovatel, Praha 1984.
14. Žáček, J.: Život je pes... Albatros, Praha 1988.

Internetové adresy:

1. <http://capek.misto.cz/jcapek.html>
2. http://eridanus.cz/Literatura/Autori_CS/Simek_a_Grosman/Grosman_a_Simek.htm
3. <http://foglar.hyperlinx.cz/>
4. <http://home.tiscali.cz/cz010955/>
5. <http://mozek.cz/info/jan-werich>
6. <http://nohavica.wz.cz/>
7. <http://plihal.wz.cz/karel-plihal/index.php>
8. <http://uhlir.host.sk/textar.htm>
9. <http://www.jirizacek.cz/>
10. <http://www.karelplihal.cz/reci.php>
11. http://www.knihovna.kvary.cz/Portal/Deti/webdeti_soubory/literatura/polacek.htm
12. <http://www.mraveniste.org/ego/jan-werich-citaty.html>
13. <http://www.nohavica.cz/>
14. <http://www.pismak.cz/>
15. <http://www.sverak.cz/biografie/biografie.htm>
16. <http://www.wally.ji.cz/vtipy/simek/simek.htm>

Hudební nosiče:

1. Jaromír Nohavica: Tři čuníci. Monitor 1994
2. Karel Plíhal: Karel Plíhal v Olomouci. EMI 2005
3. Karel Plíhal: Plíharmonyje. 1982

Použité zkratky:

CD..... kompaktní disk

ČJL..... český jazyk a literatura

DP..... diplomová práce

MŠMT ČR..... Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

ZŠ..... základní škola

PC..... počítač